

תורה שבעל פה גמרא מסכת בבא קמא

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

$$\begin{array}{rcl} \text{בשאלון זה פרק אחד} & \text{—} & (20 \times 1) + (16 \times 5) \\ \hline \text{סך הכול} & \text{—} & 100 \text{ נקודות} \end{array}$$

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

ענה על שש שאלות: על חמש מן השאלות 1-7 ועל אחת מן השאלות 8-9.

ענה על חמש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה — 16 נקודות).

1. פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים

"תניא אמר רבי יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים ואלו הן... והשוכר עדי שקר להעיד... אמר מר השוכר עדי שקר ה"ד אילימא לנפשיה ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי ניחייב אלא לחבריה".

- א. (1) פתח את ראשי התיבות האלה: ה"ד.
 (2) מן המילה "אילימא" ועד סוף הציטוט יש שלושה שלבים: 1. הצעה ראשונה להעמדת המקרה שבדברי רבי יהושע; 2. דחיית ההצעה; 3. הצעה נוספת להעמדת המקרה, שהיא גם המסקנה. כתוב במחברתך כל אחד מן השלבים בשורה נפרדת, וליד כל שלב העתק מן הציטוט את המילים שמבטאות שלב זה.

(5 נקודות)

- ב. (1) כתוב את המקרה שבדברי רבי יהושע על פי ההצעה הראשונה של הגמרא.

(2) הסבר מדוע דחתה הגמרא הצעה זו.

(6 נקודות)

- ג. על פי המשך הגמרא, היה אפשר לחשוב שהשוכר עדי שקר יהיה פטור אפילו מדיני שמיים משום ש"דברי הרב

ודברי התלמיד דברי מי שומעין".

(1) על פי הגמרא, מי טוען את הטענה המודגשת בקו?

(2) הסבר מדוע היה אפשר לחשוב שעל פי טענה זו השוכר עדי שקר יהיה פטור אפילו מדיני שמיים.

(5 נקודות)

2. הוציאוה לסטים

- א. "הוציאוה לסטים לסטים חייבין".

בציטוט זה מן המשנה יש מקרה ודין. הגמרא מקשה על ציטוט זה "פשיטא...".

(1) האם הקושיה של הגמרא היא על המקרה או על הדין?

(2) הסבר את קושיית הגמרא.

(5 נקודות)

- ב. "ולסטים נמי דהכישוה" — כתוב את המקרה שבמשנה על פי מסקנת הגמרא המצוטטת. (3 נקודות)

- ג. (1) "מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו" — על פי הגמרא, הסבר מדוע לא ייתכן שהמילה "תחתיו" נאמרה בנוגע לבעל הבהמה.

(2) על פי רבא, מדוע שומר שמסר את הבהמה לשומר אחר — חייב, ומדוע שומר שמסר את הבהמה לתלמידו —

פטור?

(8 נקודות)

3. שומר אבדה

"איתמר שומר אבדה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר כשומר שכר דמי".

- א. כתוב מהו "שומר אבדה", וצטט את הפסוק שממנו לומדים על החובה לשמור אבדה. היעזר ברש"י. (4 נקודות)
- ב. (1) הסבר את הטעם לדעה של רבה ואת אחד מן הטעמים שמובאים בגמרא לדעה של רב יוסף.
(2) כתוב הבדל הלכתי בין שומר חנם לשומר שכר בנוגע לגנבה ואבדה.
(6 נקודות)
- ג. "איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו".
(1) הסבר את הקושיה. בתשובתך כתוב על מי הוקשתה הקושיה.
(2) הסבר את התירוץ לקושיה זו.
(6 נקודות)

4. המגדיש בתוך שדה חברו

- א. "המגדיש בתוך שדה חברו שלא ברשות...".
(1) כתוב בלשונך את המקרה הראשון שבמשנה. בתשובתך הסבר את המילה "מגדיש".
(2) "שלא ברשות" – שלא ברשות מי?
(5 נקודות)
- ב. (1) "לימא תנן דלא כרבי" – מדוע אפשר לחשוב שמשנתנו אינה כדעת רבי?
(2) על פי דברי רב פפא, הסבר כיצד משנתנו מתאימה גם לדעת רבי. בתשובתך הסבר מהו "נטר בי דרי".
(7 נקודות)
- ג. "דכיוון דאמר ליה עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא".
"דאמר ליה" – כתוב מי אמר למי, והעתק מן הציטוט רק את המילים שנאמרו במפורש. (4 נקודות)

5. "כי תצא אש" – שמעתתא ואגדתא

- א. "ייתיב רב אמי ורב אסי קמיה דרבי יצחק נפחא...".
רבי יצחק נפחא סיפר משל לשני החכמים שישבו לפניו. הסבר את הנמשל של משל זה. (5 נקודות)
- ב. (1) על פי רבי יצחק נפחא, מהו הקושי בפסוק "כי תצא אש ומצאה קצים... שלם ישלם המבער את הבערה"?
(2) על פי הפירוש האגדתי לפסוק, מהי האש בביטוי "כי תצא אש", ומהו התשלום שישלם המבעיר?
(7 נקודות)
- ג. "לומר לך אשו משום חיציו".
הסבר את הביטוי המודגש בקו. (4 נקודות)

6. גידול בהמה דקה

א. "אמר רבי ישמעאל מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא ומפני מה חרבו שהיו מרעין בחורשין... ואף על פי שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם שדה קטנה הייתה ומעבירין דרך עליה".

הסבר את הקושי בדברי רבי ישמעאל שעולה מן המשפט המודגש בקו, והסבר את התשובה על קושי זה.
(6 נקודות)

ב. "א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא דידך מאי".

(1) תרגם את המילים "דידך מאי", והסבר את השאלה של רב אדא בר אהבה.

(2) הסבר את תשובת רב הונא על שאלה זו.

(6 נקודות)

ג. בנוגע לאיסור לגדל בהמה דקה, אמר רב הונא: "עשינו עצמנו בבבל כארץ־ישראל לבהמה דקה מכי אתא רב לבבל".

(1) מדוע נקבע שאסור לגדל בהמה דקה גם בבבל?

(2) מדוע נקבע איסור זה דווקא בתקופתו של רב? ענה על פי אחת מן האפשרויות המובאות ברש"י.

(4 נקודות)

7. קטע שלא נלמד

לפניך קטע מן המשנה וקטע מן הגמרא במסכת בבא מציעא, דף ל, ע"ב – דף לא, ע"א.

למד את הקטע, וענה על השאלות שאחריו. היעזר בפירוש רש"י.

ביאור מילים: מינטרא – משתמרת

ראשי תיבות: מ"מ – מכל מקום

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

מתני' אי זו היא אבידה מצא חמור או פרה רועין בדרך אין זו אבידה חמור וכליו הפוכין פרה רצה בין הכרמים הרי זו אבידה החזירה וברחה החזירה וברחה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב להחזירה שנאמר השב תשיבם

אין זו אבידה. ואינו חייב להחזיר שמדעת הניחיה שם:

החזירה וברחה החזירה וברחה [וכו']; א"ל ההוא מדרבנן לרבא אימא השב חדא זמנא תשיבם תרי זמני א"ל השב אפי' ק' פעמים משמע תשיבם אין לי אלא לביתו לגינתו ולחורבתו מניין ת"ל תשיבם מ"מ ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא בעינן דעת בעלים וכדר' אלעזר דאמר הכל צריכין דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה שהתורה ריבתה השבות הרבה

לגינתו ולחורבתו מניין. דהויא השבה ופטור: דעת בעלים. לומר לו שמור פרטך שהחזרתה לגינתך שמאלתה אובדת: הכל צריך דעת בעלים. גזל גזלן וד' שומרים שהשיבו צריכין להודיעו ואם לא הודיעו ומתה או נגנזה חייבים באחריותן דכיון דידע שאבדה ולא ידע שהושבה לא נזהר צה ולא מאכילה:

א. (1) הסבר את הקושיה של "ההוא מדרבנן". בתשובתך הסבר על איזה דין במשנה הוא הקשה.

(2) על פי התירוץ לקושיה זו, מה לומדים מן המילה "השב" ומה לומדים מן המילה "תשיבם"?

(7 נקודות)

ב. "ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אמאי".

הסבר את קושיית הגמרא. (3 נקודות)

ג. (1) "לא בעינן דעת בעלים" – דברי הגמרא האלה נאמרו בנוגע להשבת אבדה. הסבר דברים אלה.

(2) על פי רבי אלעזר, הדין בנוגע להשבת אבדה הוא "לא בעינן דעת בעלים", והנימוק לכך הוא "שהתורה ריבתה

השבות הרבה". הסבר נימוק זה.

(6 נקודות)

עליך לענות על שאלה 8 — בקיאות אן על שאלה 9 — עיון, לפי התכנים שלמדת.בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י) (20 נקודות)

אם בחרת בשאלה זו, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 10 נקודות).

8. "ת"ר עשרה תנאין התנה יהושע..."

א. רעיית בהמות וליקוט עצים

(1) I. "שיהו מרעין בחורשין" — הסבר תנאי זה.

II. על פי רב פפא, באיזה מקרה אפשר לקיים תנאי זה, ומדוע?

(2) I. "ומלקטין עצים בשדותיהם" — הסבר תנאי זה.

II. מדוע אין ללקט ענפים תלושים, ומדוע אין ללקט ענפים יבשים?

ב. קטימת נטיעות

"וקוטמים נטיעות בכל מקום".

(1) מהי פעולת הקטימה, ומהי מטרתה?

(2) הגמרא מסייגת תנאי זה: "מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן".

I. הסבר את הסייג של הגמרא על פי הפירוש הראשון של רש"י.

II. על פי הגמרא, כתוב בלשונך שני סייגים נוספים לתנאי זה.

ג. דיג בכינרת

(1) I. אחד התנאים שהתנה יהושע הוא שמוותר לדוג בכינרת. העתק מן הגמרא את לשון התנאי.

II. הסבר את החידוש בתנאי זה.

III. על פי הגמרא, כתוב בלשונך את הסייג לתנאי זה.

(2) "תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי הייתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה".

הסבר את המשפט המודגש בקו.

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות) (20 נקודות)

אם בחרת בשאלה זו, ענה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 10 נקודות).

9. א. הפורץ גדר בפני בהמת חברו

הרב יצחק זילברשטיין דן במקרה שבו בעל בית השאיר את מפתח ביתו אצל שכנו ונסע לחו"ל. גנבים שהתחזו לבעלי מלאכה הצליחו להערים על השכן, לגרום לו לפתוח להם את ביתו של בעל הבית ולגנוב כסף מן הכספת.

(1) עיין בדברי הרב יצחק זילברשטיין שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

והינה אמרינן בבבא קמא, דף נה, ע"ב: "הפורץ גדר בפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמיים". וכתב הרמ"ה [הרב מאיר הלוי אבולעפיה] (טור, חושן משפט, סימן שצו) שאם הבהמה נאבדה, חייב לשלם בהמתו. וכתב הבית יוסף שטעמו דכיוון דפרצו גדר בפניה, הווי כאילו איבדה בידיים. ולהלכה כתב הרמ"א (שולחן ערוך, שם, סעיף ד): "ויש אומרים דאפילו על הבהמה עצמה אינו חייב, אם נאבדה". ופירש הסמ"ע (ס"ק ח): "משום דהווי ליה גרמא בניזקין, דהא לא עביד מעשה בגוף הבהמה".

(הרב יצחק זילברשטיין, חשוקי חמד, בבא קמא, דף נה, ע"ב)

במקרה שבו אדם פרץ גדר בפני בהמת חברו והבהמה אבדה, יש המחייבים את הפורץ לשלם בעבור הבהמה ויש הפוטרים אותו מלשלם בעבורה.

הסבר בלשונך את הטעם של המחייבים ואת הטעם של הפוטרים.

(2) עיין בהמשך דברי הרב יצחק זילברשטיין שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

ועדיין היה מקום לחלק בין הפורץ גדר לנידוננו, דהתם הטעם שפטור משום שהווי גרמא... אבל הכא בענייננו הווי גריה דיליה, שהרי בשעה שפתח את הדלת, נכנסו הגנבים... ונראה דבענייננו פטור... כיוון שהרי לא נתן המפתח לאחר, אלא בא עימו ופתחו לו, ובדק שלא עשה דבר, נראה שפטור אף בדיני שמיים, דהווי גרמא בשוגג, וצ"ע.

(הרב יצחק זילברשטיין, שם)

I. "ועדיין היה מקום לחלק בין הפורץ גדר לנידוננו..." — על פי הרב יצחק זילברשטיין, מהו ההבדל

בין המקרה שהוא דן בו ובין "הפורץ גדר"?

II. בסופו של דבר הרב יצחק זילברשטיין נוטה לפטור את השכן. הסבר מדוע.

(שים לב: סעיפים ב ו ג של השאלה בעמוד הבא.)

ב. שומר אבדה

(1) עיין בדברי הר"ן שלפניך, וענה על השאלות שאחריהם.

לפיכך נראה לי דהעוסק במצווה פטור מן המצווה אף על פי שיכול לקיים את שתיהן... דוודאי בשעה שהאבדה משומרת בתיבתו לא מפטר דעוסק במצווה אמרין ולא מקיים מצווה. ומי שאבדה אצלו אף על פי שהוא מקיים מצווה אינו עוסק בה אלא בשעה שמנערה לצורכה, ובהיא שעתא ודאי פטור למיתב פרוטה לעני, אף על פי שאפשר לקיים את שתיהן ולחזור לנערו, אלא בהיא גוונא לא שכיח. והיינו טעמא, דמדפטר רחמנא חתן אף על גב דאפשר ליה ליתובי דעתיה ולקיים את שתיהן וכדכתיבנא, ילפינן כל שהוא עוסק במלאכתו של מקום לא חייבתו תורה לטרוח ולקיים מצוות אחרות, אף על פי שאפשר. ומיהו מודינא ודאי שכל שאינו צריך לטרוח כלל אלא כדרכו במצווה ראשונה יכול לצאת ידי שניהם, דבכי האי גוונא ודאי יצא ידי שתיהן "ומהיות טוב אל ייקרא רע" (בבא קמא, פא, ע"ב).

(רבנו ניסים, הר"ן, מסכת סוכה, דף יא, ע"א, מדפי הרי"ף)

I. על פי הר"ן, הסבר את ההבדל בין אדם העוסק במצווה ובין אדם המקיים מצווה.

II. על פי הר"ן, באיזה מקרה אדם שעוסק במצווה אחת צריך לקיים גם מצווה אחרת שהזדמנה לו, ומדוע?

(2) עיין בדברי הרב יעקב ישראל קנייבסקי ("הסטייפלר") שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

והינה בעניין עוסק במצווה פטור ממצווה איכא פלוגתא אי פטור גם היכא דאפשר לקיים שניהם... ונראה דדעת התוספות הוא דעוסק במצווה פטור ממצווה השנית מטעם אנוס, שאנוס הוא מלעשות מצווה השנייה מחמת טרדת העסק במצווה ראשונה. ואף על פי שאינו אנוס גמור, שווייה רחמנא להאי טרדה בגדר אנוס. ולכן כשאפשר לקיים שניהם חייב. ודעת הר"ן ז"ל הוא דעוסק במצווה הוא פטור גמור, דרחמנא פטריה משאר מצוות בעידנא דעסוק בראשונה. ולכן פטור אפילו באפשר לקיים שניהם בלא גירעון.

(הרב יעקב ישראל קנייבסקי [הסטייפלר], קהילות יעקב, מסכת ברכות סימן טז [מהדורה ישנה: סימן כה])

מדוע העוסק במצווה פטור מן המצווה? ענה על פי התוספות ועל פי הר"ן.

ג. גידול בהמות

(1) I. בעלי התוספות מצטטים מימרה ממסכת סנהדרין בנוגע לרועים שפסולים לעדות: "רועה שאמר

אחד רועה בהמה גסה ואחד רועה בהמה דקה".

על פי מימרה זו, מהי המסקנה ההלכתית שהסיקו בעלי התוספות בנוגע לסוגייתנו?

II. בעלי התוספות הוכיחו מסוגייתנו שאסור לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל אף על ידי אחרים.

כתוב אחת מן ההוכחות של בעלי התוספות.

(2) עיין בדברי הרב אשתורי הפרחי ("כפתור ופרח") שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

פשיטא לן שנוהגין היום בארץ-ישראל אלו הדינין ד"אין מגדלין"... שהרי ארץ-ישראל נאסרו בה אלו הדינין מצד עצמה, שהוזהרנו בהפסדה ונצטוונו ביישובה כל הימים ואף על פי שאין הארץ בידינו...

(הרב אשתורי הפרחי, ספר כפתור ופרח, פרק י)

על פי "כפתור ופרח", האם בזמן הגלות היה מותר לגדל בהמה דקה בארץ-ישראל? נמק את תשובתך.

בהצלחה!

נספח — חוברת דפים ממסכת בבא קמא

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא על פי תוכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

עמודים 8-2 — דף נה, ע"ב — דף נח, ע"ב
עמודים 16-10 — דף נט, ע"ב — דף סב, ע"ב
עמודים 22-18 — דף עט, ע"ב — דף פא, ע"ב

עין משפט גר מצוה

הכונס פרק ששי בבא קמא

א א מ"י פ"ד מהלכות
מוקדמות ה"א א סמך
עין ק"ו ס"ח טו"ש ח"מ
ס"י ש"ז ס"ד
ב ב מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
ס"ד א'
ג ג מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
ס"ד א'
ד ד מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
ס"ד א'
ה ה מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
ו ו מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
ז ז מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
ח ח מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
ט ט מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
י י מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
יא יא מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
יב יב מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
יג יג מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
יד יד מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'
טו טו מ"י ש"ז טו"ש ש"ס
טו"ש ש"ז ס"ד א'

הכונס צאן לדרור. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דשור
ללא היה לו להפסיק במילי דשור אלא אגב דתנא נפל
לשנות תחילה קודם שיגנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות
תחילה אלא אגב דתנן כסכו כראוי
צור דהוצרך להוציר דין פותח וסורה
בפניה כראוי: **נפרצה** ב"ה.
אע"פ דתנא נפל בפניה כראוי פטור
אקטריך למתני נפרצה בלילה פטור
כדדיקן ב"ק (דף ד') הא ציוס
חייב דקלא חית ליה למילתא ומסתמא
דע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו
נודע לו שנפרצה ויתנה בהמה אין
לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה
באפילה: **אן שפרצה** לסמים.
ואקטריך לאשמועינן דאפילו להקטעים
פטורים כשלא הוציאוהו:
מאן תנא מועד בשמירה פחותה
בני יאה. לא צניי למימר
דמתני' בין בתם בין בנות דמזד' (דף מה):
בן יעקב בפרק ד' וה' (דף דף מה):
דמשמע ליה דמתני' נעולת לחדיה
אירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות
בזן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות
שיטכונן להזיק דהכי דייק בסמוך
וס"ל לגמלא השתא דמועד דשן ורגל
כמועד דקרן ולכתי קאמר ר"י היא
לד"מ כי הכי דעני שמירה מעולה
במועד דקרן ה"נ צניי בן ורגל
אע"ג דבקרן קראי כמיז לנמוד סמוס
מן המפורש ועוד דכחלו מוקין כמיז
בת קרן וקיימא אהסוה דין שמירה
המפורש זה: **רבי יהודה** היא.
קאמ' מימנה דר"י דריש לעיל (דף מה):
ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:
התורה מיעטה בשמירתם.
ואע"ג דלעיל ב"ק (דף מה):
הוא דעני למילף דשן ורגל
חייב בדרשות הרבים מק"ו ומק"ו וכן
צניי למילף למפטור מק"ו ברה"ר משן
ורגל ב"ק א' לא קראי ולא פרכינן
שכן מיעטה בשמירתם משום דאין
שייך להקשות משמירה אמשלומין אי
נמי כר"א בן יעקב דאמר אחד תם
ואחד מועד סגי ליה בשמירה פחותה:
הא כסחו פטור. וא"ת ודלמא
בכסוי מעולה הרבה קאמר
וכ"ת למה לי קרא דס"א עד טעמים
ליה כדאמר לעיל (דף ג') וי"ל דפשיטא
ליה דכסוי מעולה כטעמים ליה חשיב אי
נמי הוה הכתוב הכורה לפותח ופותח
שמאלו מכוסה בכיסוי ענין שמירה
פחותה מסתמא לא השמירה עליו
לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן
הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו
אלא בכסוי הראשון אפחותה ואכורה
קאי בזה ובקוטרם משמע דכל
כיסוי עד טעמים ליה חשיב כשמירה
פחותה: **עד דעביד כעין וביעור**.
אף על גב דבכ"ז מילתין (דף ג')
דרשין מיינה אולא מילתא מ"מ

מוסף רש"י

שמין בית סאה באותו
שדה. ואין מתקקין
להיות שמין האכילה לנדה
מה היתה שזה הענין וזו
שאלתו. אלא לא נחקר
בית סאה מדמיה אם
היה לא למטר הקרקע
עם זרעיה. מה חסרו
דמיו בשביל אכילה ערובה
ו, ודעתי קולא גביה,
דהנא לקות קרקע לא
יימנו בקר, ובדבר מועד
יתפטר בפחות דמים (ב"ח
ס"ז). ונעל לפניו כראוי.
היינו שמירה פחותה. דלת
שיטלה לעמוד ברות מזה
(ש"ל ס"ח). שנאמר
ולא ישמרנו בעליו.
במועד כתיב מיעט הכתוב
ששמירה מועדת (ש"ס).
אין לו שמירה. למועד,
אלא ספין. ואפילו שמו
שמירה מעולה והפיל
הכותל ואלא, חייב, ושלש
מחלות בדבר, לר"מ
בשמירה פחותה חייב
ובמעולה פטור, ולר"י
בפחותה נמי פטור, ולר"א
במעולה נמי חייב (ש"ס).
פטור מדיני אדם. לשלם.
וחייב בדיני שמים.
פורענות לשלם לנשט, שנתן
שנתן להפסיד את שיערל
(ב"ב ס"ג).

הכונס. פטור. דהא נטרה ומאי הוה ליה למעבד: **הניחה בחמה**.
מאערא לה שמשא ולא סגי ליה בנעילה כראוי דמוקמינן
בגמרא דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברות מזה: **נכנס הרועה חספיו**.
להתחייב בזקין: **נפלה לגינה**. בלאוס מגג בעלה הסמוך לגינת
חצירו או שהיתה ר"ר גבה וכן

הגינה ונפלה: **מה שנהניו**. לפי
הנחתה ולא לפי הזיקה: **שמין בית**
סאה בלאוס שדה. אין שמין את
הערוגה לנדה מפני שמפסק מוק
שמין אותה בכל שוייה ורממנא
אמר ובער בשדה אחר ודרשין בגמ' (נח):
מלמד שמין אותה על גב שדה אחרת
אלא שמין בית סאה בלאוס שדה
כמה היתה יפה קודם שנאכלה ממנה
הערוגה הוזה וכמה היא יפה עכשיו
והשתא לא משלם כולו דמיה דמי
שלושק בית סאה כשהיא בנחלתה
אינו מולל בה בשביל הפסד ערוגה
אחת כי אם דבר מועד: **ר"ש אומר**
אכלה פירות גמורים. שכבר נישלו
כל זכרן: **משלמם**. כל ההזיק. והיכא
שימין אגב שדה היכא דעדיין לא
נגמרו: **גב' מאן סא מועד בשמירה**
פחותה סגי ליה. מני מתני' דאמר
לאן שהזיקה בן ורגל הוא דהיינו
מועד בתחלתו סגי ליה בנעילה כראוי
דהיינו שמירה פחותה כדאוקיימא
שיכולה לעמוד ברות מזה: ואי אתי
רוח שאין מזהה לא קאי: **קשור**
צעלוי. לשור: **ונעל בפניו כראוי**
גרסי': **סס חייב**. דלא סגי ליה
בפחותה וטעמא דר' יהודה בפרק
שור שנגח ד' וה' (לעיל דף מה):
ר"א. פליג אמתרייהו דאילו ר"מ מיהו
בשמירה מעולה סגי ליה ור"א סב
לית ליה נטירותא למועד: **הא כספו**.
אפי' פורתא ולא צניי עד טעמים ליה
צערפא: **ענין מצעיר**. בפשיעה:
ענין ובער. ענין שיאכילנה לנחתו
בדים כלומר בפשיעה: **מפני נמי**
דיקא. דטעמא משום דהמורה
מיעטה אכל בקרן מועדת לאו כר"י
ס"ל: **מדקמינן לאן**. דאין הזיקה
אלא בשן ורגל: **עסקינן ואפי'**.
כולו פירקין עד השתא: **פטור**
מדיני אדם. קפדן גרמא בזקין
פטור: **הפורץ גר**. ואלתה הבהמה
וצרחה: **הכופף קמסו**. ללד הדליקה
כדי שפצער זה האש: **אי בנותל**
כדיא דיניי אדם נמי נחייב
מיהא אכותל דהא צידים עבד
[א] ואכמה ליכא למימר דמחייב
דהא תנן פרטא לסטים פטור:
בכותל

הכונס צאן לדרור. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דשור
ללא היה לו להפסיק במילי דשור אלא אגב דתנא נפל
לשנות תחילה קודם שיגנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות
תחילה אלא אגב דתנן כסכו כראוי
צור דהוצרך להוציר דין פותח וסורה
בפניה כראוי: **נפרצה** ב"ה.
אע"פ דתנא נפל בפניה כראוי פטור
אקטריך למתני נפרצה בלילה פטור
כדדיקן ב"ק (דף ד') הא ציוס
חייב דקלא חית ליה למילתא ומסתמא
דע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו
נודע לו שנפרצה ויתנה בהמה אין
לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה
באפילה: **אן שפרצה** לסמים.
ואקטריך לאשמועינן דאפילו להקטעים
פטורים כשלא הוציאוהו:
מאן תנא מועד בשמירה פחותה
בני יאה. לא צניי למימר
דמתני' בין בתם בין בנות דמזד' (דף מה):
בן יעקב בפרק ד' וה' (דף דף מה):
דמשמע ליה דמתני' נעולת לחדיה
אירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות
בזן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות
שיטכונן להזיק דהכי דייק בסמוך
וס"ל לגמלא השתא דמועד דשן ורגל
כמועד דקרן ולכתי קאמר ר"י היא
לד"מ כי הכי דעני שמירה מעולה
במועד דקרן ה"נ צניי בן ורגל
אע"ג דבקרן קראי כמיז לנמוד סמוס
מן המפורש ועוד דכחלו מוקין כמיז
בת קרן וקיימא אהסוה דין שמירה
המפורש זה: **רבי יהודה** היא.
קאמ' מימנה דר"י דריש לעיל (דף מה):
ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:
התורה מיעטה בשמירתם.
ואע"ג דלעיל ב"ק (דף מה):
הוא דעני למילף דשן ורגל
חייב בדרשות הרבים מק"ו ומק"ו וכן
צניי למילף למפטור מק"ו ברה"ר משן
ורגל ב"ק א' לא קראי ולא פרכינן
שכן מיעטה בשמירתם משום דאין
שייך להקשות משמירה אמשלומין אי
נמי כר"א בן יעקב דאמר אחד תם
ואחד מועד סגי ליה בשמירה פחותה:
הא כסחו פטור. וא"ת ודלמא
בכסוי מעולה הרבה קאמר
וכ"ת למה לי קרא דס"א עד טעמים
ליה כדאמר לעיל (דף ג') וי"ל דפשיטא
ליה דכסוי מעולה כטעמים ליה חשיב אי
נמי הוה הכתוב הכורה לפותח ופותח
שמאלו מכוסה בכיסוי ענין שמירה
פחותה מסתמא לא השמירה עליו
לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן
הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו
אלא בכסוי הראשון אפחותה ואכורה
קאי בזה ובקוטרם משמע דכל
כיסוי עד טעמים ליה חשיב כשמירה
פחותה: **עד דעביד כעין וביעור**.
אף על גב דבכ"ז מילתין (דף ג')
דרשין מיינה אולא מילתא מ"מ

הכונס צאן לדרור. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דשור
ללא היה לו להפסיק במילי דשור אלא אגב דתנא נפל
לשנות תחילה קודם שיגנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות
תחילה אלא אגב דתנן כסכו כראוי
צור דהוצרך להוציר דין פותח וסורה
בפניה כראוי: **נפרצה** ב"ה.
אע"פ דתנא נפל בפניה כראוי פטור
אקטריך למתני נפרצה בלילה פטור
כדדיקן ב"ק (דף ד') הא ציוס
חייב דקלא חית ליה למילתא ומסתמא
דע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו
נודע לו שנפרצה ויתנה בהמה אין
לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה
באפילה: **אן שפרצה** לסמים.
ואקטריך לאשמועינן דאפילו להקטעים
פטורים כשלא הוציאוהו:
מאן תנא מועד בשמירה פחותה
בני יאה. לא צניי למימר
דמתני' בין בתם בין בנות דמזד' (דף מה):
בן יעקב בפרק ד' וה' (דף דף מה):
דמשמע ליה דמתני' נעולת לחדיה
אירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות
בזן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות
שיטכונן להזיק דהכי דייק בסמוך
וס"ל לגמלא השתא דמועד דשן ורגל
כמועד דקרן ולכתי קאמר ר"י היא
לד"מ כי הכי דעני שמירה מעולה
במועד דקרן ה"נ צניי בן ורגל
אע"ג דבקרן קראי כמיז לנמוד סמוס
מן המפורש ועוד דכחלו מוקין כמיז
בת קרן וקיימא אהסוה דין שמירה
המפורש זה: **רבי יהודה** היא.
קאמ' מימנה דר"י דריש לעיל (דף מה):
ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:
התורה מיעטה בשמירתם.
ואע"ג דלעיל ב"ק (דף מה):
הוא דעני למילף דשן ורגל
חייב בדרשות הרבים מק"ו ומק"ו וכן
צניי למילף למפטור מק"ו ברה"ר משן
ורגל ב"ק א' לא קראי ולא פרכינן
שכן מיעטה בשמירתם משום דאין
שייך להקשות משמירה אמשלומין אי
נמי כר"א בן יעקב דאמר אחד תם
ואחד מועד סגי ליה בשמירה פחותה:
הא כסחו פטור. וא"ת ודלמא
בכסוי מעולה הרבה קאמר
וכ"ת למה לי קרא דס"א עד טעמים
ליה כדאמר לעיל (דף ג') וי"ל דפשיטא
ליה דכסוי מעולה כטעמים ליה חשיב אי
נמי הוה הכתוב הכורה לפותח ופותח
שמאלו מכוסה בכיסוי ענין שמירה
פחותה מסתמא לא השמירה עליו
לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן
הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו
אלא בכסוי הראשון אפחותה ואכורה
קאי בזה ובקוטרם משמע דכל
כיסוי עד טעמים ליה חשיב כשמירה
פחותה: **עד דעביד כעין וביעור**.
אף על גב דבכ"ז מילתין (דף ג')
דרשין מיינה אולא מילתא מ"מ

הכונס צאן לדרור. זה היה ראוי לשנות לעיל בהדי מילי דשור
ללא היה לו להפסיק במילי דשור אלא אגב דתנא נפל
לשנות תחילה קודם שיגנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות
תחילה אלא אגב דתנן כסכו כראוי
צור דהוצרך להוציר דין פותח וסורה
בפניה כראוי: **נפרצה** ב"ה.
אע"פ דתנא נפל בפניה כראוי פטור
אקטריך למתני נפרצה בלילה פטור
כדדיקן ב"ק (דף ד') הא ציוס
חייב דקלא חית ליה למילתא ומסתמא
דע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו
נודע לו שנפרצה ויתנה בהמה אין
לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה
באפילה: **אן שפרצה** לסמים.
ואקטריך לאשמועינן דאפילו להקטעים
פטורים כשלא הוציאוהו:
מאן תנא מועד בשמירה פחותה
בני יאה. לא צניי למימר
דמתני' בין בתם בין בנות דמזד' (דף מה):
בן יעקב בפרק ד' וה' (דף דף מה):
דמשמע ליה דמתני' נעולת לחדיה
אירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות
בזן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות
שיטכונן להזיק דהכי דייק בסמוך
וס"ל לגמלא השתא דמועד דשן ורגל
כמועד דקרן ולכתי קאמר ר"י היא
לד"מ כי הכי דעני שמירה מעולה
במועד דקרן ה"נ צניי בן ורגל
אע"ג דבקרן קראי כמיז לנמוד סמוס
מן המפורש ועוד דכחלו מוקין כמיז
בת קרן וקיימא אהסוה דין שמירה
המפורש זה: **רבי יהודה** היא.
קאמ' מימנה דר"י דריש לעיל (דף מה):
ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:
התורה מיעטה בשמירתם.
ואע"ג דלעיל ב"ק (דף מה):
הוא דעני למילף דשן ורגל
חייב בדרשות הרבים מק"ו ומק"ו וכן
צניי למילף למפטור מק"ו ברה"ר משן
ורגל ב"ק א' לא קראי ולא פרכינן
שכן מיעטה בשמירתם משום דאין
שייך להקשות משמירה אמשלומין אי
נמי כר"א בן יעקב דאמר אחד תם
ואחד מועד סגי ליה בשמירה פחותה:
הא כסחו פטור. וא"ת ודלמא
בכסוי מעולה הרבה קאמר
וכ"ת למה לי קרא דס"א עד טעמים
ליה כדאמר לעיל (דף ג') וי"ל דפשיטא
ליה דכסוי מעולה כטעמים ליה חשיב אי
נמי הוה הכתוב הכורה לפותח ופותח
שמאלו מכוסה בכיסוי ענין שמירה
פחותה מסתמא לא השמירה עליו
לכסותו בכיסוי מעולה יותר מן
הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו
אלא בכסוי הראשון אפחותה ואכורה
קאי בזה ובקוטרם משמע דכל
כיסוי עד טעמים ליה חשיב כשמירה
פחותה: **עד דעביד כעין וביעור**.
אף על גב דבכ"ז מילתין (דף ג')
דרשין מיינה אולא מילתא מ"מ

(א) ע"י לוקמן ס"ז ד"ה
נפלה: (א) ע"י לוקמן ס"ז
מוס' ד"ה שמין ומוס' צ"מ
ט"ז: ד"ה שמין: (א) לעיל
מה: לוקמן ט"ז: ונשי מוס'
שבת ג'. ד"ה קשרה: (א)
(ד) לעיל ג'. (א) [מוספתא
שביעות ס"ג ע"ש],
(1) [שמות כג].

תורה אור השלם

1. או נודע כי שור נבז
הוא מתמול שלשם ולא
ישמרנו בעליו שלם
ישלם שור תחת השור
והפסד יקרה לו:
שמות כא לו
2. וכי יפתח איש בור או
בז' יכרה איש בר ולא
יכסנו ונפל שפחה שור או
חמור: שמות כא לו
3. כי יבער איש שדה או
קצים ונאכל דגיש או
הקקא או השדה שלם
ישלם המבעיר את
הבערה: שמות כב ה
4. כי יבער איש שדה או
קצים ונאכל דגיש או
הקקא או השדה שלם
ישלם המבעיר את
הבערה: שמות כב ה
5. אשר יכרש ירעי על כל
קום משלחו רגל השור
והחמור: ישעיהו לב כ
6. לכן חנני מבית ר' רעא
אל בית ר' ברכה והכרתי
לר' ברכה משתין בקר
יצור יעזוב בשרא
ובעריה אררי יבער
ל' ברכה כאשר יבשר
הגלל עד תמו:
מלכ"א י"ד

הגהות הב"ח

(א) ה"ס ד"ה עד וכו'
(ב) דאמר מ"י:

הגהות הג"א

[א] רש"י ד"ה אי בכותל
כו' ואכמה ס' ג"כ וכן
ס' מוספות לאן ובסנהדרין
אכל כתוב שם ד"ל דגם
אכמה חייב וי"ל למתני'
דמיי' נקטוהו וי"ל
המ"ה והמכ"ס כ' דאף
במקום מייחין לאן משום
דמתני' (נשי ב"ה) ס' ס'
שלו סק"ו וס' י'.

רבינו חננאל

פרק ששי: הכונס
הכונס צאן לדרור. הפורץ
גדר לפני בהמת חבירו כו'.
ברדני אדם נמי [יאה]
חייב. והאיכא הנותן סם
המות בפני בהמת חבירו
פטור מדיני אדם וחייב
ברדני שמים. ויש ספרים
דמיי' ליה הכא בתוך
דקאמר וכו' ליה, וכך היא
בפ"ה ד"ל.

הכונס פרק ששי בבא קמא

נו.

עין משפט נר מצוה

יד א ב ג מיי פ"ד
מחלוקת מ"מ ה' יד
סמך עשין סט טושי"ע ח"מ
סי' מ"ח ספ"ק א'
בז ד מ"י שם טושי"ע שם
ספ"ק טו:
בז ה מ"י פ"ו מהלכות
עדות הלכה א סמך
לאחין כח טושי"ע ח"מ סי'
ל ספ"ק ב:
י ד מ"י שם טושי"ע שם
כ"מ:
יח ד מ"י שם סמך שם
טושי"ע שם:
יב ח מ"י שם סמך שם
טושי"ע ח"מ סי' כח
ספ"ק א':
ב ט מ"י פ"א מהלכות
עדות הלכה א סמך
עשין קח טושי"ע שם ועין
כ"מ:
בא י מ"י שם פ"ו ה' י
סמך שם טושי"ע שם:
בב ב מ"י פ"ו מהל' חובל
ומתן הלכה א ועין
כ"מ:
בג ל מ"י פ"ד מהל' מקי
ממון הלכה א סמך
עשין סט טושי"ע ח"מ סי'
מח ספ"ק ז:
בד מ מ"י פ"ד מהלכות
חובל ומתן ה' י סמך
שם טושי"ע ח"מ סי' כח
ספ"ק ל:
בה ג מ"י פ"ד מהל' מקי
ממון הלכה א סמך
עשין סט טושי"ע ח"מ סי'
זא ספ"ק א':
בו ב מ"י שם הלכה
טושי"ע שם ספ"ק ה:

מוסף רש"י

העושה מלאכה במי
חטאת, שקל כנגד
מסקולות, ופרה וכל מעשה
נפסלים במלאכה (ויקרא
נח). מי חטאת דפרה
אדומה וכן פרה עצמה
נפסלין במלאכה, דכתיב
(מגדבר יט) אשר לא עלה
עליה עול, ובמי חטאת
כתיב למשפחת למי נדה,
ותמיא כספרי מה מ"ל,
שיכול און לי שפחה מלאכה
פוסלת אלא בפרה ומזין
אף בזנים מ"ל למשפחת
למי נדה, כלומר סייזו
משומרו לך ולא לנדר
אחר (גיטין ג). פטור
מדיני אדם, לשלם והייב
בדיני שמים, פריעות
לשלם לנשעים שנתקין
לנפסות את ישראל (שם).
נשברה כדו ב' והייב
בדיני שמים, משום דלא
סליק (ועי' בס.).

מסורת הש"ס

א) לקמן נח. גיטין נח.
ב) לעיל מ"ג. א) לקמן נח.
ג) קדושין כד. א) לקמן נח.
ד) לעיל כח. א) לקמן נח. כ"מ
פ"ג. ו) נקדושין מב:
סנהדרין כט. תמורה כה.
נדה ד"ה. א) רש"י מ"ג.
ח) לעיל כא. ושי"ג.
ט) מנחות מ"א. א) נלקמן
ס"ה. א) ד"ה סוף. א) נ"ל
מקלף.

תורה אור השלם

1. ונפש ב' החטא
ושמעה קול אלה וזאת
עד או ראה או ידע את
לוא יגיד ונפשו עונה.
ויקרא ה א

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה פשיטא וכו'
כשעבר על שבועתו
דבר שאל לא יגיד:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אם לא יגיד
וב' ועוד ק"ל. מזהו לי
הא בלמח היכא דעד אחד
מועיל בעדותו לחייב ממון
חייב קרבן שבעה כדאמר'
בשבעות רפ"ה הכל מודים
בעד סוטה וכו' ובתוס' ריש
סוטה ד"ה כל קטנא בלמח
אמר' לא אמרין דהוא עד
היטו ב' דוקא. וע"ש מה
שחילוק אצל לרש"י דכ"כ
לקטטא דמילתא דהוא עד
היטו ב' דוקא ל"ע:
ד"ה פטור וכו' החיוב
שאינו ניכר לא שפחה
היזק. קשה לרש"י רש"י
תמלה העושה מלאכה
שקל בן משקלות וזהו
אף למדי' דשמיא היזק
פטור ע"ש בגיטין ו"ע:

רבינו הגאון

תחלתו בפשיעה וסופו
באונס. דכיון דשבתה
בחמה כל טעוקי דאית
לה. פי' ערמה.

נכוסל רעוע. דלא אפסקיה דלמסתר קאי: דמטי ליה. כשכפפה
הגיע זה הדליקה: **נכוסל רעוע.** דמטי ליה. כשכפפה
ניחייב: **נכוסל רעוע.** דמטי ליה. כשכפפה
טמון אימסר. שפסקה קמת חבירו כסדינין כשראה דליקה אכלה
והוא לא שלח את הצערה ושוייה
טמון וגרס להפסקי את הניזק
ולפטור את המנצייר דפטור על טמון
באש: **לנפשי.** להוציא ממון מחבירו
לעצמו: **ממונא נעי לשומי.** אותו
ממון שהוציא חייב להחזיר: **לנכרי.**
שכר עדי שקר להוציא מנה מראובן
לשמעון: **פשיטא דאורייתא הוא.**
דחייב דיני שמים: **אם לא יגיד.**
בתי קא משמע מדקפיד להגדה
משמע שאינו מגידין מתחייב זה ממון
ועוד ק"ל (פוסט דף ב): כל מקום
שלאמר עד הרי כלן שני עדים עד
שיפטר לך הכמוז אחד דכתיב לא
יקום עד אחד באש (דברים יט):
אלא נדה. שמתחייב שבעה וזבדי
שמים מתחייב דלי הוה מסקיד מחייב
ליה שבעה ולמלא לא הוה משתבע
בשיקרא ומשלים: וכו' ליה. דחייבין
בדיני שמים: **העושה מלאכה נמי**
חטאת. ששקל כנגדן משקלות במסכת
גיטין (דף נג). והן נפסלין במלאכה: **פטור**
מדיני אדם. דהיזק שאינו ניכר לא
שמיא היזק. וכולהו הני חיובי מתחייב
ניגור: **המנצייר.** מקע לו בלזנו פתאום
וצעתו דלא עבד זיה מעשה בגופו:
ר"מ מחייב כסיון. פלוגמיהו מיפירשא
בהנמי את הכד (לעיל דף נג). בנתקל
פושע ובמפקיר מקויו: **אלא כסוי**
כסוי. שאל תצטיר זה האש
מהר: **דכרי הרצ שומעין.** והיה להם
שלא יעידו: **והוא שחטרה.** הא דמתן
נפילה בלילה פטור כגון שחטרה
הבהמה והפילה הכותל דאנוס הוא:
אלא לא חטרה. אלא מפילה נפלה:
תחילתו בפשיעה. אלא נעילה דעבד
למיפל: **וסופו באונס.** דהא לא נפלה
אלא חטרה: **הניחא למאן דאמר**
כו'. פלוגמא היא בסוף המפקיד
(ב"מ דף מב). תרי לישני דש"ס אליבא
דבר יוסף: **ה"ג אלא מחייב נכוסל**
נראה ואפילו לא חטרה: הניחא
נחמה כו' אמר רבה ואפילו
חטרה. ונכוסל נראה: **פחלמו**
בפשיעה. שהניחה נחמה ופשיעה
היא אלא פחיתת הדלת דלמרינן
לקמייה לא תחזיקות שכיולה לעשות
עושה אגב זערה: **וסופו באונס.**
שחטרה: **טלדקא.** תחזיקות:
כיון

בכותל רעוע אמר מר "הכופף קמתו של
חבירו בפני הדליקה היכי דמי אילימא
דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי
נחייב: אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה
ורב אשי אמר יטמון אתמר משום דשויה
טמון באש: אמר מר "השובר עדי שקר
ה"ד אילימא לנפשיה וממונא בעי שלומי
ובדיני אדם נמי נחייב: אלא לחבריה
ההודיע עדות לחבירו ואינו מעיד לו
במאי עסקינן אילימא בבי תרי פשיטא
דאורייתא הוא יאם לא יגיד ונשא עונו
אלא בחד ותו ליכא והאיכא (סימן העושה
בסם ושלח חבירו נשבר) ^אהעושה מלאכה
במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים והאיכא ^בהנותן סם המות
בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב
בדיני שמים והאיכא ^גהשולח את הבערה
ביר חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים והאיכא ^דהמבעית את
חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים
והאיכא ^הנשברה כדו ברה"ר ולא סלקה
נפלה גמלו ולא העמידה ר"מ מחייב בהיוקן
וחכ"א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים
אין מיהא איכא טובא והני אצטריכא ליה
מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב
קמ"ל הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו
דתימא כיון דלמסתריה קאי מה עביד
בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל הכופף
קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא מי
הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני
שמים נמי לא ליחייב קמ"ל ולרב אשי
דאמר נמי טמון איתמר מהו דתימא אנא
כסויי כסיתיה ניהלך ובדיני שמים נמי לא
ליחייב קמ"ל והשובר עדי שקר נמי מהו
דתימא לימא "דברי הרב ודברי התלמיד
דברי מי שומעין ובדיני שמים נמי לא ליחייב
קמ"ל והודיע עדות לחבירו ואינו מעיד לו
נמי מהו דתימא מי יימר דכי הוה "איתניא)
מסהדינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע
לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל:
נפרצה בלילה או שפרצוה לסמים ב': אמר
רבה והוא שחטרה אבל לא חטרה מאי
חייב היכי דמי אילימא בכותל בריא כי לא
חטרה אמאי חייב מאי ה"ל למעבד אלא

אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי ליחייב. וא"ת
כיון שאין חילוק בין מקרב דבר אכל האש ובין מקרב
האש אכל הדבר אמאי אמרינן בפרק כל הנשפין (סנהדרין דף עו.
ושם) כפתו במקום סוף חמה או זינה לבא פטור ליחייב למ"ד
אשו משום חזיו וכן כפתו לפני ארי
וי"ל דודאי אי כפתו והציחו במקום
סוף חמה או זינה לבא או ארי
חייב אכל התם מיירי שכפתו במקום
סהיה ולא חזיו ממקומו ולא הו
מנמלס הואיל והחמה והזינה והארי
אין עליו צנעת כפיתה וההיא
דאחיקל עליה דקא דמיא אפילו
כפתו והציחו שם ואח"כ אחקיל
פטור דדמי לזרק מן ותריס דידו
ואפילו קדס הוא ונטלו פטור וא"ת
היא דהשיך זו את הנחש דפטור
למ"ד מעצמו הוא וטמא אלא פטור
לפי מה שפירש בשמעין דפי פרה
(דף כג): ששם ידו לתוך פיו
והשיך ליחייב משום אשו דודאי הנחש
יזיק האדם וי"ל דלאני התם שאין
האדם עדיין צנועל:
ממונא בעי דלשומי. וכו' תימא
פטור מדיני אדם משום
שאל ידעי' שהם עדי שקר מ"מ כיון
שאלם היינו יודעין שהם עדות שקר
משלם אין שייך למיתני פטור מדיני
אדם: **אלא דחבריה.** כגון שאין
לחבריה מה לשלם או שהלך למדינת
הים או כגון שאין אנו יודעים שהם
עדי שקר ודוקא שוכר אכל אמר
פטור מדיני שמים דסבור שלא ישמעו
לו דאין נראה לומר דנקט שוכר
לאשמועינן דאפי' שוכר פטור מדיני
אדם שאין זה שום מידוש ולקמן לא
עביד לריכותא אלא מדיני שמים ועוד
דנפיקרין תנן (דף נט): השולח את
הבערה צד חש"ו פטור מדיני אדם
וחייב בדיני שמים שלא צד פקח הפקח
חייב משמע דשולח פטור אף מדיני
שמים: **פשיטא אם לא יגיד**
ובו' וא"ת ה"מ כשעבד על שבעתו
כדכתיב ושמעה קול אלה וי"ל דה"ק
קרא כשעבד א) דבר שאל לא יגיד
היה נושא עון או יצא קרבן שבעות
אכל בלא שבעה נמי איכא נשיאות
עון כדמוכח במתני' בלחך דיני
ממונות (סנהדרין דף לו): ודוקא ב"ד
דכשאוברים אין אנו יודעים להעיד
שז אינם יכולין להעיד דכיון שהגיד
שז אינו חוזר ומגיד והיינו אם לא
יגיד דקרא אכל מוך ל"ד אין לחוש
שיכול לחזור ולהעיד:

העושה מלאכה במי חטאת.
עד שלא נתן האפר
כדמיא במ"ס פרה (פ"ד מ"ד) פרה
נפסלת במלאכה עד שמתעשה אפר
והמלאכה פוסלת בזנים עד שיסים
האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול
אף קדשן מ"ל למשמרת למי נדה
ולא כעבד מי נדה: **פטור מדיני**
אדם. צ"ה היזקין (גיטין ג). פריך
מנייה למ"ד היזק שאין ניכר שמיא
היזק: **אבל הני אצטריכא ליה.**
וא"ת הנותן סם המות נמי מידוש הוא
למיתני כדאמרין לעיל (דף מ):
דאפילו סם המות דלא עבידא דאכלה

כדמיא במ"ס פרה (פ"ד מ"ד) פרה
נפסלת במלאכה עד שמתעשה אפר
והמלאכה פוסלת בזנים עד שיסים
האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול
אף קדשן מ"ל למשמרת למי נדה
ולא כעבד מי נדה: **פטור מדיני**
אדם. צ"ה היזקין (גיטין ג). פריך
מנייה למ"ד היזק שאין ניכר שמיא
היזק: **אבל הני אצטריכא ליה.**
וא"ת הנותן סם המות נמי מידוש הוא
למיתני כדאמרין לעיל (דף מ):
דאפילו סם המות דלא עבידא דאכלה

כדמיא במ"ס פרה (פ"ד מ"ד) פרה
נפסלת במלאכה עד שמתעשה אפר
והמלאכה פוסלת בזנים עד שיסים
האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול
אף קדשן מ"ל למשמרת למי נדה
ולא כעבד מי נדה: **פטור מדיני**
אדם. צ"ה היזקין (גיטין ג). פריך
מנייה למ"ד היזק שאין ניכר שמיא
היזק: **אבל הני אצטריכא ליה.**
וא"ת הנותן סם המות נמי מידוש הוא
למיתני כדאמרין לעיל (דף מ):
דאפילו סם המות דלא עבידא דאכלה

כדמיא במ"ס פרה (פ"ד מ"ד) פרה
נפסלת במלאכה עד שמתעשה אפר
והמלאכה פוסלת בזנים עד שיסים
האפר לתוכה ובספרי יליף מקרא יכול
אף קדשן מ"ל למשמרת למי נדה
ולא כעבד מי נדה: **פטור מדיני**
אדם. צ"ה היזקין (גיטין ג). פריך
מנייה למ"ד היזק שאין ניכר שמיא
היזק: **אבל הני אצטריכא ליה.**
וא"ת הנותן סם המות נמי מידוש הוא
למיתני כדאמרין לעיל (דף מ):
דאפילו סם המות דלא עבידא דאכלה

פשיטא כיון דפקו קייא
 בשר וטחינו. אמר ר'
 מנחם אתה בר הממזר
 בהמת חבירו על קמת
 חבירו חייב. מסרה לרעה
 נכנס הרעה תחתיו וכול'
 וקיימא מסה על בית
 הביתו לרעה מכל הדינא
 הרעה לרעה. פיר'
 כרילה רעה תחת ר'
 הרעה הגדול מקבל מבני
 אהרן ויש לו אתרם
 תחת ר' שמואל ר'
 ויצאן ומרעין אותם
 בער, וכדיליה רעה
 בשר ויש זכאנא למלמד
 תיקוקת וימלחא בריה
 הוא דכל מאן דספר
 לרעה אדעתא דרעה הוא
 לרעה, ולפיכך אין
 יכול לשכון אין רצוני
 שיאה פקדוני רשע אחר,
 ונפטר שספר לכדורא
 וסמך הרעה ורין על
 בהמת עס כריליה. המוצא
 הרעה ואינו כשרי בעל
 המורה עס שיבאו
 בעליה, רבה אמי' כשומר
 רבה דאמי רבה לית ליה
 הגנה מיד, ר' יוסף'
 א' כשומר כשרי בהיה
 הגנה דלא בעי מיהב
 ויפתע פקדון מן
 המעט כמצהו רשעון
 המצה, איכא דאמי' מאי
 שמעא שערבדי שרידי
 ורמנא עבלי כריליה
 היכל ר' שלח שומר
 כשר, ואותיב ליה ר' יוסף'

מסורת הש"ס

החזירה למקום שיראנה
כול, ופירק רבתי, ותרתי
קתני הובי קתני החזירה
שחרתי בערנא דשכי
בעל אברא במחא דכי
נפיק ועילי חזי לה אני
חייב לטפול בה, אבל
החזירה בערנא שיראנה
דלא שכיח במחא ולא אני
זה ונגבנה לא אברא חייב.
ומוחיב ליה תוב לעולם
הוא חייב דע שחיזורי
לרשותו, ופירק כבעלי
חיים מודנאי נר דכיון
דנקטו להו נגד אברא
בכח שניטורחא ויתרחא.
כבעלי חיים מורנא וואיל
באנקטה נגרא ברייתא. פ'
לימד אותה הלך ברגליה
חזי דליר.

אלא לגינתו שאינה משתמרת. פי
עצמו לשלומי צשוי אפילו נמא

בה נגנבה או אבדה או אבדה
 נגנבה או אבדה לא
 מביתו לא ממקום שש
 חייב ליטפל בה א"ל
 כגון שהחזירה בצהרים
 "החזירה שחרית לממ
 דעייל ונפיק וחזי לה
 החזירה בצהרים ל
 שכיח דעייל ונפיק
 או אבדה חייב באחר
 הוא חייב עד שחזיר
 לא אפילו מביתו ש
 א"ל ימדינא לך בבב
 להו נגרא ברייתא
 איתביה רבה לרב יוס
 בביתו לגינתו ולחור
 מכל מקום מאי לגי
 לגינתו המשתמרת
 היינו ביתו אלא פ
 משתמרת ולחורבתו
 כשומר חנם דמי
 המשתמרת ולחורבת
 קשיא לך היינו ביתו
 בעינן דעת בעלים
 אלעזר "הכל צריכי
 מהשבת אבידה שה
 השבות הרבה א"ל
 תסבא דשומר אבי
 והא אמר רבי חיי
 יוחנן 'הטוען טענת
 תשלומי כפל ואי
 אמאי משלם תשלומי
 א"ל הכא במאי עסק
 לסמים מזויין א"ל
 יין^ט כיון דמיטמר מאי

אלא לַגִּינְתּוֹ שְׂאִינָה מִשְׁתַּמְדָּת. פִּי' (ט) אֵלֶּא בְרוּחַ מִזְיָה וּשְׂמ' עֲלָמוֹ לְשִׁלּוּמֵי בְּשׂוּי אֲפִילוֹ נִמְאָא שְׁגִבּוּ פְטוֹר מִכְּפָל: **בְּרִיז**

והחיק למימר דגגז הוא לוקמיה כרון שטענו טענת גניזה באונס
אפשר לגגגז אלל במחילות תחת הקרקע דהוי אונס לוקטס מווי
או אונס אחר שאינו יכול לשמור ויגידה דפטר בקוף הפועלים (ב)
משכחת כפל שטעון טענת גגז בעידנה דעיינן או בעידנה דליימי
ועינה איכא נאמר דהכא לא חייס כיון דמשני שפיר בלגטס מ
היה מני למימר נמי ולעומדן דגזון הוא אכתי תקשי לך דמנינו שום
תשובה קשה דצפיקי השואל (ב"מ דף טז.) מסיק עלה דקסבר האי תנא
שכר שכן משלם כפל בטוען טענת גגז באונס ואין לומר דכיון דגניזה
מקומות פריך מחומרות דלא שכיח ועוד א"ע דלא שכיח יכול לטע
קרוזה לאונס כדאמרינן בשואל (סז) סברה אלא דככל ענין
דבלגטס מווי דליימי שביה דקרא פטר בן הכתוב דכל עין פיי

וְנָה אִינוּ חַיִּיב לִטְפֹּל
לְחַיִּיב בַּחֲרִוּתָהּ מֵאִי
וּנְגַבָּה מִבֵּיתוֹ וְאִבְדָּה
חֲזִירָה וְהָא קִתְּנִי אִינוּ
הַכָּא בְּמֵאִי עֶסְקִינוּ
תִּרְתִּי קִתְּנִי וְהִכִּי קִתְּנִי
שִׁירָאנָה ⁽⁶⁾ וְשִׁכִּיחַ
אִינוּ חַיִּיב לִטְפֹּל בִּה
קֹדֶם שִׁירָאנָה דְּלֹא
לֹא חֲזִי לָהּ וּנְגַבָּה
תָּה אִיתִיבִיה ⁽⁷⁾ לְעוֹלָם
לְרִשְׁתּוֹ מֵאִי לְעוֹלָם
מִכְשׁוֹמֵר שֶׁכֶּר דְּמִי
לִי חַיִּים דִּכְיוֹן ⁽⁸⁾ דְּנִקְטִי
עֵי נְטִירוֹתָא יִתְרָתָא
הַשֵּׁנ ⁽⁹⁾ אֵין לִי אֵלָא
מִן תִּלְ תִּלְ תִּשְׁבִּים
וְלִחֲרֹבְתוֹ אֵילִימָא
חֲרֻבְתּוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת
טָטָא לְגִיתּוֹ שְׂאִינָה
אֵינָה מִשְׁתַּמֶּרֶת ש"מ

לִּיל יַעֲלוּם לַגִּנֹּת
הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת וְדָא
אֵל קָא מִשְׁמַע לִן דְּלֹא
דִּרְבִּי אֱלֵעָזָר ^בדֹּא"ר
דַּעַת בַּעֲלִים יְחוּץ
י רִיבְתָּהּ בּו תוֹרָה
י לִרְב יוֹסֵף וְאֵת לֹא
ה כְּשׁוֹמֵר חָנָם דְּמִי
כֵּר אָבָא אָמַר רַבִּי
נִגְבַּב בְּאַבְדִּידָה מִשְׁלָם
ד שׁוֹמֵר שְׂכָר הוּי
כִּפְלָ קֶרְנָא בְּעֵי שְׁלוּמֵי
י כְּהֹנֵן שְׁטוּעֵן טַעֲנַת
י מִטִּים מְזוּיִן גּוֹלֵן הוּא
י נִגְבַּב הוּא אִתִּיבִיָּה
לֹא

אלא לגינתו שאינה משתמרת. פי' (ט) אלא ברוח מצויה וש"מ כשומר חנם דמי דכלתה שמירת עמלו לשלומי בשויו אפילו נמא' שגבזו פטור מכפל: **בבבב** ששמענו מענת לסמים מזוין

והחיק למימר דגנב הוא לוקמיה כגון שטענו טענה גניבה באונס' שנגנבה ממנו באונס גדול כח
אפשר לגנב אלא במחילת חמת הקרקע דהוי אונס בליסטים מוזיין או אם בא עליו חויל של ט
אונס אחר שאינו יכול לשמור ולרבה דפטר באונס הפועלים (ב"מ דף ק"א:) על צעידתו דעילוי
משמחת כפל בטעון טענה גנב צעידתו דעילוי או צעידתו גניימי אינשי ולהגהו אמוראלי דפלתי
ומינה כפל למימר דהבא על חשיביין דמשי שפיר בלטים מוזיין וס"ל דגנב הוא ובסמך
הוא מני למימר נמי וליטעמיך דגולן הוא אכתי תקשי לך דמזינו שומר שבר משלם כפל בטעון טענה
משוזה קשה דבפריך השואל (ב"מ דף ק"א) מסיק עלה דקסבר האי מנא לטסיס מוזיין גולן הוא ומה
שבר שכן משלם כפל בטעון טענה גנב באונס ואין לומר דיין דגניבה באונס לא שכיח לא חשיב פירי
מקומות פריך מחומרות דלא שכיח ועוד אע"ג דלא שכיח יכול לטעון כן וגרסא לרי"ן שחיב
קצובה לאונס דלמחמרות בשואל (ס"א) צברא הוא דככל ענין שפיה הגניבה יתחיב גומת
דבלטים מוזיין דלרייני שזיה דקלא פטר רב הכתוב אף על פי שאין אונסו גדול מזה ודור
דלסטים

עין משפט
נר מצוה

לא א ב ג ד מ"י פ"א
מל' גולה ואפרה
ה' הלכ' ד עש' וצ"ח
סמו עשין עד טו"ש' ח"מ
ס' רסו ספ"ק: א'
ל' ד מ"י פ"ד מל'
גנבה הלכ' י' ועין
ס' ופ"א מהלכות גולה
ואפרה הלכ' ח סמו עש' עד
עא טו"ש' ח"מ ס' שנה
ספ"ק: א'
ל' ד מ"י פ"א מהלכות
גולה ואפרה הל' טו
סמו עשין עד טו"ש' ח"מ
ס' רסו ספ"ק: א'
ל' ד מ"י פ"ד מל'
גנבה הל' ד (טו"ש')
ח"מ ס' (שנ):
ל' ח מ"י שס פ"א הל'
א סמו עש' עד
(טו"ש') ח"מ (ס:)

לגיתו ולחורבתו מבני.
 סדוא השנה ושפור
 בעינן (א), דלא בעינן
 דעת בעלים. לומר ל'
 שמור שאלתם ששומרים
 גומלים שאלתם אודת
 גומלן.
 הכל צריך דר' וד'
 בעלים. נגז מן דר'
 שומרים ששומרי חיים
 ולדוע, ואם לא הויה
 ומתא ונגזנה חיים
 מחיותו, דכיון דדע
 שאלתו ולא דע שושבא,
 וזא מזה דה ולא מחללה
 (שם), הטוען טוען גב
 באבדה. מואל אלה
 שטוען נגזנה יומי לאחר
 שאלתם (דקטן, עט).

שכר והא דדעי לאוקומא פלוגטייהו
ר"א שהוא שמותי ועוד קאמר לימא
רבי יוסף כבולי עלמא ושמע דרבה
דעמיד לרבי כר"א ולא ורבי עקיבא
דאי לרבי עקיבא ודאי הוי שומר
שכר אי אפשר לומר כן דעל כרחק
לרבה אפי' לרבי עקיבא שומר חנם
הוי דבאלו מיליות (צ"מ דף כט. וס)
לרבה לא הוי לרבי שטרפון דמחיר
לשחמא אלא שומר שכר אי' לרבי
לא הוי אלא שומר חנם לכך נראה
דרבה לא יעמיד כלל פלוגטייהו
בשומר אצידה אלא יאמר דלכולי
עלמא שומר חנם הוי ופלוגטייהו
בדשמואל דר"ע אית ליה דשמואל אצד
קמא דמגלא אצד אלא וזוי ור"א
אית ליה דשמואל ורבי יוסף ר' מוקי
פלוגטייהו בדשמואל לא קאי רבי
אליעזר כותיה שהוא פטור את המלוה
באצידה אף מדמי המשכון ולכן מוקי
פלוגטייהו בשומר אצידה וזוי כר"ע
וקאמר לימא לר' יוסף תנאי היא
דרבה ודאי לאו תנאי דמוקי פלוגטייהו
בדשמואל ומסיק דכולי עלמא אית
לוה דרבי יוסף כ"י והא דתמן בשבועות
(ד' מ. וס) סלע הלויתי עליו ושמים
היה שור דמשמע שחייב לשלם המשכון
כשאצד מיירי שאצד בשפיעא לרבה
דאמר שומר חנם הוי:

לא ממקום שהחזירה. ואפילו שומר חנם חייב דפושע הוא:

לְעוֹלָם הוא חייב עד שיחזירה
ב'ו'. הלא סיפא דברייתא
לעיל בתוספתא ד"מ (פ"ג ע"ט)
ולח"י דייק מינה שפיר דחייז בגזירה
ואצירה קאמר: **אמר** ר'יה מורדנא
דך בבבלי חיים דבין דנקמי לחו
נגרי ברייתא ב'ו'. וכגון שנגזרה
בזאתו ענין שנגרי ברייתא גרמו לה
לנגזר ולעיל לא חסיק אדעתיה האי
שינוא להשתל מצי למימר דנגזרה
או שאזנה לעיל במימו קאמר לא
נמי הך סיפא אאצירה דוקא קאי
שניגרי ברייתא גרמו לה להאצד אבל
לענין גזירה פטור שאין גורמין לה
ליגזר ומשום הכי ברישא דקתני
הדיא נוגדה לא חאי לחזוני הרי:

קַרְנָא בעי' אַרְצוּמִי. ויכין שחי' מִיָּה אַמְיָא מוקי לה בלָטְסִים מוויין שדער אַסִּים בחפְרִיָּה בקַטְקָטע שא' קפּה אַמְרָא אָ שׂינֵה פִּסְלָה עֵלָיו בַּזּוֹנֵם אִינְשִׁי אָו דַּנֵּם בעִדְלָה דְּנִינְמִי אִינְשִׁי עֲלֵיהּ הַסֵּם מ"מ מַשְׁכַּחַת כַּדְפְּרִישִׁית גִּמְי אַבְרִיחָא דְּפִרְקִי ק"א אִם אִמְרַת גִּבְג בַּזּוֹנֵם אִךְ בַּהֲוֹא ק' ל' דְּלִין עֵלָיו אִךְ אִמְיָא ש' עֲלֵיו מַטְבֵּה דְּמַה לְשׁוּמֵר אֲבָל לָטְסִים מוויין שְׂכִיחַ טַפִּי דְּבַכְמָה תַּבּוּז שׁוּמֵר שַׁכְר בַּגְּנִיבָה וְסַחֵם גִּנְבִּיהּ אֲבָל אִפְלִי בַּזּוֹנֵם גִּמּוּר וְסַחֵם אִךְ גִּבְג וְיַיִן מִסֵּם בִּימָה מִזֵּב. אִמְרַת שׁוּמֵלָן:

קיימת על כהא דהלכתא
ברב יוסף דאקשק עליה
ואשכחן חז"ל
במקור אין בן המוד
הנהגה מחבירו בענין
ומחירו לן אבידתו, אל
שנו עלא שכנסים מחיר
אסורין על בעל אבידה,
אבל אס' נכס בעל אבידה
סובל על המוצא אבידה
ללא חיזוי, דקמתיה ליה
במסורת דרב יוסף, נתיב
הפסוק דרב מחיב ליה
ירפסתא לעני. ואע"ג
דארמינן דרב יוסף אל
שכישות אל דחזרה ואמר
ליתא דרוב יוסף, מכלל
ומכור דאתא, אל קשר
אל משום דאל שכחא.

מסורת הש"ס

גליון הש"ס

רבינו חננאל

לֹא מַבְעִיָּא אֲרֵלָה דְּמַשְׁלָמָת. מִיֵּהָא מַה שְּׁנֵהִינָא אַע"ג דְּלֹא פִשַׁע בְּשִׁמְרִיתָהּ דִּהָא נִהִינָא: **אֲרֵל נַחֲבֵטָה.** דִּלְפִי זֵהִינָא הִזְקָא אֲנוּסָה הוּא: **אִימָה.** הִיא צַעַל הַשָּׂדֶה מִבְּרִית אֲרִי מִנְכָּסִי חֲבִירוֹ הוּא שֶׁהֵצִיל אֶת בְּהֵמַת חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא נַחֲבֵטָה בְּקִרְקַע וּמָלוּה הוּא דַּעֲדַר וַיִּדְרִי לֹא לְשַׁקֵּל קמ"ז: **שְׁהוּחָקָה** **בְּמִימֵי רַגְלֵיהּ.** מִהֶרֶץ לְגִינֵיה דְּלֹאנוּסָה דִּלְגָּא סִלְקָא אֲדַעְתִּיהּ הוּא: **לֹא שֵׁט.** דִּמַּה שְּׁנֵהִינָא הוּא דְּמַשְׁלָמָת וְלֹא מַה שֶׁהוּחָקָה: **אֲרֵל.** שֶׁכֵּלֶה מִדַּךְ צְלוּתָהּ מַעְרוּגָהּ שֶׁנִּפְלָה שֶׁס דְּכִיּוֹן דְּלֹאנוּסָה הִיא צְנִיפֵיה אֲנוּסָה הִיא נִמְי דִּאֲכִילָתָהּ מִדְּכִיּוֹן דְּחִוּי לְמַצּוּתָהּ מוֹתָהּ לֹא מִיּוֹקָמָה אֲנַפְשָׁה: **אֲרֵל.** הִלְכָה מַעְרוּגָהּ לְעַרְוָהּ וְאֲכָלָה מַשְׁלָמָת מַה שֶׁהוּחָקָה: **לֹא אִימָה עַד שֶׁאֲרֵל לַעֲדָה.** שִׁדְעוּ הַצְעָלִים שִׁיֵּאֲת: **וּתְחֹזֹר לַעֲדָה.** שֶׁלֹּא נַעַל צְנִיפֵיה כְּרֹאז: **אֲרֵל כִּיּוֹן שֶׁאֲרֵל לַעֲדָה.** שִׁדְעוּ צְנִיפֵיהֶם: **אֲרֵל אֲרֵל אֲרֵל** גַּב שְׁחֹרָה שֶׁלֹּא לַעֲדָה. דִּהִשְׁתָּח לֹא סָגִי לֹה בְּשִׁמְרִיתָהּ פִּתְחוּתָה דְּלֹאֲרֵי לִיָּה כִּיּוֹן דִּילְפָּא כ"י: **אֲרֵל** לְשׁוּמְרָה שֶׁלֹּא תִּדְעַם וְתִאֲכַל: **וּסוּפּוּ צְלוּתָהּ.** לֹא הִיא כִּיּוֹן שֶׁשְׁמֵל: **וּלְאֲסַמְטוֹר**

לדעת ותחזור לדעת אלא ה"כיון שציתתה לדעת אע"פ ש
דא"ל כיון דילפא כל אימת דמושתמטא להתם
והזיקה מושלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה
במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר ^אתחלתו בפשיע
לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו
פסור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס
כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למי

א"נ מברית ארי מנכסי חבירו לית ליה פסידא. וא"ת והרי פורע חובו דחשנין ליה מזכירא ארי בריס אין זין המודר (מדרס ד' ג:) אע"ג דלית ליה פסידא וי"ל דהכי פ"י מזכירא ארי מנכסי חבירו מדעתו וכיון דמדעתו אפי' אית ליה פסידא כמו פלג חובו חשיב מזכירא ארי ה"ל שאל מדעתו א"נ מזכירא ארי מנכסי חבירו אפי' כשאינו מדעתו אלא חבירו מכריחו להכריח ארי מעדרו לית ליה פסידא למזכירא ה"ל אית ליה פסידא וכיון דלחילא תרתי שלג מדעתו ואית ליה פסידא לא חשיב מזכירא ארי אבל מדעתו אפי' אית ליה פסידא או שלג מדעתו ולית ליה פסידא חשיב מזכירא ארי ואין נותן לו אפי' שכרו וא"ת דבסוף השוכר [את] הפועלים (ב"מ כג:) אמר דשומר חנם שהיה לו לקדם ברושם ומקלות ולקד חייב ופרש שומר חנם בזמן ש"ס בשכר ומסיק דחוזר ונוטל מזכ"ה ומשמע דשומר חנם לא מחייב לקדם בשכר אבל כ"ס אם קדם בשכר דשפיר עבד ונותני' אם מה שהיה ומסתברא דה"ל איניש דעלמא שאינו שומר וגם שבר ע"מנו נוטל ואין סברא לחלק בין רועה ע"מנו שמוטל עליו להסתפק ולשומר לאיניש דעלמא ועוד אמרינן בהגחל בתרא (תמ"ד קטו:) שטף נהר חמוריו ואומר חבירו והיניש שלו ה"ל של חבירו אין לו אלא שכרו ושכרו מיהא שקיל ולא אמרינן מזכירא ארי בעלמא הוא וכן משיב אצידה שנותנין לו שכר כפועל בטל (ב"מ דף ג:) ושם לא אמר דלחייב למזכירא ארי בעלמא ול"ל טיול כלום ואין לומר דבכל ההו

ואע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים הוא שיטלם לו כדי שישבי אצדיתו של חצירו אבל פורע חובו איז לנו לעשות תקנה ע"י אד"הא הכא בשמעתי משמע דאי הוה מדעתו הוה חשיב מבציה ארי ולא היה נוטל כלום אעפ"י שהוא מניל חצירו מן ההפסד לא עשו תקנה ונראה לר"י למצויה ארי שאינו נוטל שטר היינו כשאין הדבר ברור שיבא ליד הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יבא כגון הארי אם לאו ואין מנילו אלא מדאגה וכו' הפסד שהוא יבא אצל אל הדבר ברור שיבא ליד הפסד ולדי דריתא הארי הוא מניל מפי הארי עצמו או ודאי נוטל כמו ש"ק נהר חמור חצירו וכו' דשמעתי מיירי שהארי ירקות מנער בעלמא שאין בעל המהרה רואה שמצטב בהמות בחדר ולמנער אע"פ שלא היו דמיה נפחתיין בכך ולכן היה נחשב מבציה ארי אי הוה מדעתו ופורע חובו אין מנילו מהפסד דמה שהיה הלוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נחשיב לו ואינו מנילו אלא מנער בעלמא וחשיב מבציה וארי א"צ כדמפרש טעמא בירושלמי דכתובות (פ"ג ד) ובגדלים (פ"ד ד) מפייסא הוינא ליה ומחילי לי ואפי' במשכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכתי ואפי' בצ"ח דוחק עצמו מסיק לה בירושלמי ונראה דהטעם משום שיכול לומר לו הייתי מואל הכרה בני אדם שהיו פורענין עצורי כי דרך ארזים שמרחמים על אלוהיהם להציל מן המנער הוה דהיינו מעין אותו טעם והא דקרי בחוקת הכהנים (ב"ב ד) מבציה ארי נתן לרור והועיל דכשר מנייה מוא והוא"ל מנייה מוא אע"פ שהמנילה מהפסד שהיה נהר הוסיפה אלו נקט לשון מבציה ארי לענין שפטר חצירו משכר דברמחא אלא כלומר דאין זה חוקה דאין זה מיקון כמו רפך נהר פורתא או נעגל וגדר אלא מגין עליה פורתא שלא תבא ליד קלקול ורבינו גרשון פסק במשכזה אחת על אגס עכו"ם שאגס ביתו של ישראל ונאם ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בחנם אבל רש"י פ"י בחנוקין (ויש"ק דף ע"א) גבי עכו"ם הבא מחמת חוב ומחמת פורענין שאין שום משום סיקריקון שא"ס החיוב עכו"ם בפרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אנפרות בגול בעלמא וכן מספור בידו להרגו אין בו דין סיקריקון אפילו אם שמה"ל י"ב חדש לרביע לבעלים סיקריקון חכמים אלא מחזיר לו הערקע בחנם ודכיון דאין כלן סיקריקון לא גמר ומקני מדי ואע"ג שהיה י"ב חדש לא לא לו שעה לפרוע הלכך אין מביעת העכו"ם מכירה כלל ור"י אמר דללא מבעיא במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חומר לבעלים לעולם שהיה מוכרו לו ונתנו לעכו"ם אחר והיה אבוד בל בעלים לגמרי ללא חשיב מבציה ארי כיון שמנילו מן ההפסד ואפי' קנאו בשווי מנילו מהפסד הוה כמו מקדים ברושים ובמקלות בשכר ולחמירין שנותן שטר עד כדי דמיהם וי"מ לכושר לחיובת או לטרחא ימירתא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה מחזיר לבעלים דמיהם הללו כל שעה שיראו דהשתא אין מנילו מן ההפסד אעפ"י אין לדמותו כלל למבציה ארי דכיון שיא"ל היתא מחזקת ישראל ובהא ליד חכמי חז"ל מנוחא מיד הנכרי ומחזירי ליד ישראל לא דמי למבציה ארי ונטול מה שהנהו רביונות היהודים הבדומים מעירם וסבא רבא ליד מוכרי חקקתיהם שאין בהן טעקאיות ואפי' יש בהן טעקא אלא היתא חכמי חצירו ביד אחרים לפרוע מהן טעקא אומר ר"י שאם בא ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונטול מה שהנהו דאין זה דינא דמלכותא אלא גולה כי ראינו במדינה הסבציוניתו שמשפט היהודים לעמוד כמו פרשים בכל מקום שיראו ובעיני מלכותא היו חופסין שלא יחזיק המושל במלכות היהודים כשיא"ל מעירו וכן היו נהנין בכל ארצו דורוגינא"ל ואם יש שם שאל לשנות את הדין ולעשות ליה לעצמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה הדין אין הגון כלל ודמיה למוכס שאין לו קצבה (לקמן דף ע"א) והיכא שמבציה נכסי חצירו אין דומה כלל למבציה ארי כגון יורד לתוך שדה חצירו ונטעו שלא ברשות ומקץ את חצירו משלש רוחותיה ובעון ההוא דחלומינן (ב"ב דף ע"א) השובכ את הפועל ללעשות בשלו והראיה בשל חצירו דנוטל מבעל היתא מה שהנהו ואין להקשות בשטר נהר חמור חצירו למה אין לו אלא שכרו למה אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לנו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה"ל ימנה"ל המניל לשלם חמורו ועוד דע"כ מיירי שיכול להציל על ידי הדחק דל"כ לימא ליה מהפקר קובינא דבארמיין ההם על פניהם של דגש וי"מ שברו ונתן לו דמסתמא ניחא ליה שכל מי שציל יטול שטר כל זמן שלא ימחה בידו כיון שאין יכול להציל אלא ע"י הדחק: **שנו א"ל באותה ערוגה.** דכיון שמתלת נפילתה באתה ערוגה בצאנא אינו חייב להעלותה מאותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה הוי כשדה אחר: שמין

עין משפט
גר מצוה

(ד) **שְׂמִינִי** בית **סאה** באותה שדה. פ'י צקונטרס (ה) (צריש פירקין)
ש'ס אכלה ערוגה אחת שמין אותה אגב בית סאה כמה
היתה יפה קודם שאכלה ממנה וכמה היא יפה עכשיו וקשה לר'י
לדאי אצית סאה קאי ה"ל למימר כמה היה יפה וכמה הוא יפה
ועל יצר יצד הדבין דמי' כרמ

ולאסמטמורי בונה תיקו: כיצד משלמת מה
 שהזיקה וכו': מנה"מ אמר רב מתנה דאמר
 קרא יובער בשדה אחר ^במלמד ששמן על
 גב שדה אחר האי ובער בשדה אחר מבעי
 ליה לאפוקי רה"ר א"כ לכתוב רחמנא ובער
 בשדה חבירו א"נ שדה אחר מאי בשדה
 אחר ששמן על גב שדה אחר ואימא כוליה
 להכי הוא דאתא לאפוקי רה"ר מגלג אם כן
 דכתביה רחמנא גבי תשלומין ימיטב שדהו
 ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר ל"ל דכתביה
 רחמנא גבי ובער ש"מ תרת"י היכי שיימינן
 א"ר יוסי בר חנינא ^אסאה בששים סאין ר'
 ינאי אמר ^בתרקב בששים תרקבים חזקיה
 אמר ^גקלח בששים קלחים מיתניבי אכלה
 קב אמר ^דכביים אין אומרים תשלום דמיהן
 אלא רואין אותה כאילו היא ערונה קטנה
 ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה לא
 בששים ת"ר אין שמין קב מפני שמשביחו
 ולא בית כור מפני שפוגמו מאי קאמר א"ר
 פפא ה"ק אין שמין קב בששים קבים מפני
 שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני
 שפוגם מזיק מתקיף לה רב הונא בר מנח
 האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה אלא
 אמר רב הונא בר מנח משמיה דרב אחא
 בריה דרב איקא הכי קתני אין שמין קב
 בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב
 בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים
 ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא
 לקמיה דריש גלותא א"ל לדידי חזי לי ותלתא
 תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה וזוי
 זייל הב ליה תלתין ותלתא ותלתא אמר גבי
 ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי
 אתא לקמיה דר"נ א"ל בששים א"ל רבא אם
 אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו אמר ליה
 אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתך דתניא
 המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו
 כמה ^אהיתה יפה קודם לכן וכמה ^בהיא
 יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני
 אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי
 גוונא דתניא ^אקטמה נמיעה רבי יוסי אומר
 גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נמיעה
 בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים
 ארבעה כסף אכלה חזיו רבי יוסי הגלילי
 אומר נידון במשווייר שבו וחכמים אומרים
 רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה
 אכלה

מסורת הש"ס

(א) [לקמן נט:], (ב) "ח
היה. רש"ל (ג) כתובות קה,
(ד) שייך לעיל במשנה,
(ה) [רש"ל:], (ו) גי' ת"ח
אמתי' וכן הוא צפ' השואל
נט: וע"ש.

רבינו חננאל

ועדנו סמדר, רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה, ולא קתני בששים. אטו בנזקי ממונו מי לא קתאני מי האי גונא, והתניא קוטמי נטיעה ר' יוסי אומי' גזויי גזירות שבירושלם אומי' נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ר' כסף אכלה חזין כול'.

המשך הנספח בעמוד הבא.

[illegible]

הכונס פרק ששי בבא קמא

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) פסחים ב. [וע"ש]
תענית י. [וע"ש]
(ב) [מסדרין לו. א] ג' ליל
כ"ג. (ד) [למנוח ס"א]
(ה) [למנוח ק"ח. א] ו' כ"ב ק'
מסדרין כ. [וע"ש ע"ג]
(ו) [למנוח ט"ו] ג' יטין סת'
ד"ה וכמו כ' ד"ה ע"ג
שפסקו לא נכנס עדין היו
יודעין מזה ג"כ הכל ועי'
מסדרין פ"ג. (ח) [ד"ה א'
א']. (ט) [ד"ה ש"אמ"ר]
(י) [ע"י חוספות פסחים ב.
ד"ה יכנס וחוספות ויזיל
סת. ד"ה אמר ומילין א':
ד"ה מהכא]

הגהות הב"ח
(א) נ"ב דלפניהם דור וקא
מביעא:

גליון הש"ס
נ"ב רבא בעידן רתחא.
עין משנת רש"י שיש
ק"ס: שם פ"ה ר"ה
רש"י וכו'. ע"י מסדרין
דף כ' ע"ב תר"ה מלך:
ר"ה שפלאך וכו'.
ש"י ג' ע"ג ג' נגן
לפניו משנת ג' ור"ה
חל"ה וי"ד לוח ה':

מוסף רש"י

לעולם יכנס אדם בבי
טוב ויציא אדם בטרם
היזא לדרך יכנס טרם
לביט מלון עבוד הסתם
והסתם ולמחר יתכן עד
הגן הסתם ויציא וכו' טוב
לו, שהארץ טוב לו שגמר
בארץ כי טוב, ומה ה"ל
טובו, מפני היותו ומפני
הנפשות (נפשות ב.) אי נמי
שלא יפול בצרות ופיקס
שבעה, שלא יעלה עליו
עלילות מרגל אלה או
גנב (תענית י.) דרשאי
לתריוכו. שהיה מועלת
לשנים, כמו (אמ"ר ג)
אין שווה להסתם (והנהדרין
ב.). פתח הכתוב בנזיק:
ממונו. דמצי כי תלך
אש, דמשמע מעמיה,
וסיים בנזיק גופו.
דקי ליה מנעיר (רש"י)
(ב.). אש, השולח את
הנעירה, משום חציו.
מינו הכתוב, דליו עקבי
דיו מוכן סך (רש"י ב.).
ומלך פורץ גדר. גדלות
אחרים, לעשות לו דרך.
לדור ולכנסו (והנהדרין
ב.). לעשות לו דרך קל
מכיון לפרסו או לכתו
(יבמות עו.) ולא יזה ימין
ושמאל, ויפסיק בפרשת
המלך נפקא לן מקרא,
וגרסה בעניי מדרש
לכלי רוס לנבי מחזי
קדשים, גדלו משל אחיו,
כדכרשין נמי ויבסן הגדול
מאחי (רש"י ב"ב עס.).

כ"י טוב. צדור חמה זורחת ילין צמלון ולא ימתין עד שתחשך
ולצק לא ישיבם ללאת עד שיצא. כי טוב לשנא מעליא האור כי טוב
כלומר טוב הוא ללאת צו וליכנס צו מפני המזיקין והליסטיין: **חרב**
חרבו של מלך המות: **אימה**. אימת מות של מלך ולא בגלוי

כל כך: **רחמא**. דבר: **סכר כוי**.
סכס חלונות: **אס אמרנו כו'**. צלרבעה
אנשים מזורעים: **דליכא ספק נפשות**.
צמקוס שגילה שם: **סא שמע**.
וסיפיה דקרא ועמה לכו ונפלה אל
מחנה ארס אס יחיונו נחיה וגו':
וה"מ דלוי צו נקבה. דהתם משום
נקבה הוא דעבדי: **דשוויא לפרויכו**.
אגדתא ושמתתא דדבר אחד ושניכס
שון זה שמתלו ומתפלו זה: כי
סאל מעמיה. אהנו גרמנו לו
שקלקלו והצטית הקצ"ה לשלם כאלו
הוא הצעירה: **פסח הכסוז צנוקי**.
שהזיק ממנו דמצי כי תלך משמע
מעמיה שהלך צנוך שלו והלכה
ולקה צנוך של חצירו: **וסיים צנוקי**
גופו. שקראו מצעיר צדיק: **משום**
חליו. מוכן סך שמוק למרחוק
דליו גופיה עבד הכא נמי אלו
גופיה עבד ונפקא מיניה לחייבו ד'
דברים אס הווק זה ארס כלאמרין
צ"כ (דף כג.): **אשר בעשר**. סנהדרין
וקי השער: **טמון צאש קמיבעיא**
ליה. מעשה צל לפניו צמחיה שעריו
אנשו גדיש של ישראל ונצרך לשלול
הלכה אס חייצין לשלם כלים הטמונים
צמכו כו' יהודה או פטורין כריבין:
גדישין דשעורין הוו. אקרא סמין
דמצי (ו) ומה חלקה השדה מלאה
שעורין: **מלך פורץ**. גדר שדה אחרים
לעשות לו דרך ולאלולוסין שלו דלמרי'
צ"כ (דף ק): דרך המלך אין לה
שיעור: **מלאה שעורים כו'**. דכדרי
הימים: **מלאה עדשים**. צספר שמואל:
ויזיל. שלא יסרפיה הוילי וספרו
להליל את עמנו צממון חצירו:
ה"ג

הרבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקנה ילדה מלקטת לו לבנות זקנה מלקטת לו
שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן אמר להן אי הכי אימא לכו מלתא דשויה לתרויכו כי תצא אש
ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי
אני הציתי אש בציון שנאמר ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר ואני
אדויה לה חומת אש סביב ולכבוד אדויה בתוכה שמעתתא פתח הכתוב בנזיק ממונו וסיים בנזיק גופו
לומר לך אשו משום חציו: ויתאווה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת
הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת
אמר ר"ג טמון באש קמיבעיא ליה אי כו' יהודה אי כרבנן ופשמנו ליה מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא
גדישים דשעורין דישאל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבריו
שלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חבריו אבל אתה מלך אתה [ומלך] פורץ לעשות לו דרך
ואין מוחין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישאל הוו וגדישין דעדשים
דפלשתים (ה) וקא מיבעיא להו מהו ליטול גדישין של שעורין דישאל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם
גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה חבול ישיב רשע גזילה ישלם א"ע שגזילה משלם רשע הוא
אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי
היינו דכתיב חד קרא ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא ותהי חלקת השדה מלאה
שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים
דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב ויתיצב בתוך החלקה
ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי
אלא

לעולם יכנס אדם בבי טוב. מדקדק ר"ת מדמקדים כניסה
ליציאה דנכנס מעיר אחרת איירי מדליף צריש
פסחים (דף ד. וס.) מהצדדים דמנפלא קני לורח מלות דכתיב
וישכס אברהם צנקר ודלמא משום כי טוב הוא ללא השכים אלא ודאי

מצינו לא שייך למימר שאל צדי
טוב שמכיר המוקשים והפחמים
ואע"ג דהכא מייתי קרא ואתם לא
תלכו אש מפחם צימו עד צקר
משמע דמצינו נמי מיירי יס לומר
דכיון דהוא סכנתא חשיב כמו לעיר
אחרת וצ"ק דמעניס (דף י.) מייתי
קרא דהצק אור ור"י אומר דאין
לדקדק צוה דלורמיה דגמרא דהכי
צפרק צמה מדליקין (שבת דף לז.)
צין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה
יואל וצפרק עושין פסין (שיריון דף
כא.) נמי אמרין אכל ארס מטפס
ועולה מטפס ויורד והא דליף מושכס
אברהם צנקר שפיר יליף דמשום כי
טוב לא היה צריך לאחר כיון דלאל
לדבר מלוה דשלויה מלוה אין מוקין:
שמלאך המות מפקיד שם
בציון. לא גרסין
שנאמר למכמש יפקיד כליו דגני
עשרה מסעות של סנחריב כתיב הלי
קרא (ישעיה י.) צל על עית עבר
צמגנו למכמש יפקיד כליו:
מהו להציל עצמו בממון חבריו.
איבעיא ליה אי חייב לשלם
כשהציל עמנו מפני פקוח נפש:
דלא שביק להו לאחלופי. צמרוייהו
נעלה ע"מ לשלם עדשים ושל עדשים
שלא לקחום ממי שזכה בה:

ת"ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם
כליו וה"מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה ת"ר כלבים בוכים
מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה"מ דלית
בהו נקבה: יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר' יצחק נפחא מר א"ל לימא
מר שמעתתא ובר א"ל לימא מר אגדתא פתח למימר אגדתא ואל שביק
מר פתח למימר שמעתתא ואל שביק מר אמר להם אמשול לכם משל למה
הרבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקנה ילדה מלקטת לו לבנות זקנה מלקטת לו
שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן אמר להן אי הכי אימא לכו מלתא דשויה לתרויכו כי תצא אש
ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב"ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי
אני הציתי אש בציון שנאמר ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר ואני
אדויה לה חומת אש סביב ולכבוד אדויה בתוכה שמעתתא פתח הכתוב בנזיק ממונו וסיים בנזיק גופו
לומר לך אשו משום חציו: ויתאווה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת
הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת
אמר ר"ג טמון באש קמיבעיא ליה אי כו' יהודה אי כרבנן ופשמנו ליה מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא
גדישים דשעורין דישאל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבריו
שלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חבריו אבל אתה מלך אתה [ומלך] פורץ לעשות לו דרך
ואין מוחין בידו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישאל הוו וגדישין דעדשים
דפלשתים (ה) וקא מיבעיא להו מהו ליטול גדישין של שעורין דישאל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם
גדישין של עדשים דפלשתים שלחו ליה חבול ישיב רשע גזילה ישלם א"ע שגזילה משלם רשע הוא
אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו בשלמא למאן דאמר לאחלופי
היינו דכתיב חד קרא ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא ותהי חלקת השדה מלאה
שעורים אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים
דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב ויתיצב בתוך החלקה
ויצילה אלא למ"ד לאחלופי מאי ויצילה דלא שבק להו לאחלופי בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי
אלא

נר מאי פ"ת מהלכות
מוכל ומזיק הלכה [א]
ג ג סגן שני פה מושע
ח"ת סימן שפ"ט ע"פ כ:
נר ב' מ"י פ"ה מהל'
מלכס הלכה כ:

תורה אור השלם

1. ולקחתם אגדת אהוב
וטבלתם בדם אשר בסף
והנעתם אל המשקוף
ואל שתי המזוזות מן
הדם אשר בסף ואתם
לא תצאו איש מפתח
ביתו עד בקר.
2. לך עמי בא בן־דוד
וסגר דלתך בעדך חבי
כמעט רגע עד יעבר
ישעיהו כו כ
וְעַתָּה תִּשְׁכַּח תִּשְׁכַּח
3. מחוץ תשכח תרבו
ומחזירי איהם גם בחור
גם בתולה יונק עם איש
דברים לב כה
4. כי עקלה מות בחלונות
בא בארמנותיו להבית
עולל מחוץ בחורים
מירחות: ימיהו ט כ
5. ויהי רגע בארץ וירד
אברהם מצריקה לגור שם
כי כדר הרעב בארץ:
בראשית יב י
6. אם אמרנו נבוא העיר
והרעב בעיר ומתנו שם
ואם ישבנו פה ומתנו
הקנה או תשרה שלם
מתנה ארם אם יתנו
נתינה ואם ימיתנו
ומתנו: מלכים ב' ד כ
7. כי תצא אש ומצאה
קציע ונאכל דגשי או
הקנה או תשרה שלם
ישלם המבעיר את
הבערה: שמות כב ה
8. פלך את יתחנן
שפך דורן אפר וצא אש
בציון ותאכל יסודותיה:
איכה ד יא
9. ואני אהיה לה נאם יי
חומת אש סביב ולכבוד
אהיה בתוכה:
10. ויתאווה דוד ויאמר
מי ישקני מים מבור
בית לחם אשר בשער:
ויבקעו שלשת הגבורים
במחנה פלשתים וישאבו
מים מבור בית לחם
אשר בשער וישאבו ויבאו
אל דוד ולא אבה
לשתותם ויפך אתם לין:
שמואל ב כ כו-טו
11. חבל ישיב רשע
גזילה ישלם בחקות
החיים הלך לבלתי
עשות עול חיו יתה לא
ימות: ויחזקאל לג טו
12. ואחריו שקא בן
אנא הקרי ויאספו
פלשתים לחיה ותהי שם
חלקת השדה מלאה
עדשים והקם גס מפני
פלשתים:
13. הוא היה עם דוד
בפס דמים והפלשתים
נאספו שם למלקחיה
ותהי חלקת השדה
מלאה שעורים והקם
גס מפני פלשתים:
דברי הימים א יא י
14. ויתיצב בתוך
החלקה ויצילה וך את
פלשתים ורשע יי תשועה
גדולה: שמואל ב כג יב

[illegible]

סב.

מסורת הש"ס

נשטן, פון בעסטעס, פאר
 רפטיס ברירל, פיינפאלט
 זיין ארגו שטעמט פון
 הספיקין אל' רבי יצחק
 אש' טענו כסא דכסא
 בריה מאר איה
 חזונה א' אינש איה
 ובר' פריח זעל' שפע
 מינה טען חקת גגול
 מכפסד מקח חבירו
 ירשעלמי. חד ר' אהרן
 שם אפקד בריה חברה
 חד שם צורו ואינע אונס.
 דאן הוה אריזען איה
 מלא ואיהו הוה אמר
 מיטשכן חוה מלא.
 עובד קומיד דר ואמר
 ויהוה נשבע ונטל' ר'
 יצחק בעי חוה ששענו
 דברים שאנס ראון לו.
 נשפענין חוה איה חסידא
 דבר וזאן אפקד ב' ר'
 שם ש' ליערז דהבא,
 מ' ר' דאן ויט איה
 דבר וזיא. איה עובדא
 קומיד ר' ישעאל בר'
 ויס אמן לאן ר' דאן דכל
 מה דאית ליה לאריסא
 בר' דאן. דבר וזיא איה
 דיהיבא לבגוי דבר וזיא.
 הוה ל' ר' דאן ויט
 אריזען ויט (ו) ויט
 אמר ימאן בר' איה
 פליגא ויטאן [וכן]
 דדיקא רבן יסבון פלגא.
 (דבר) ד' ד' ר' ישעאל
 איה עובדא
 קומיד ר' איה אמר א' ר'
 מאן מן חדא איה את
 שפע מינה כלום. דיהיבון
 לבגוי אריסא, אמר ל' ר'
 מריה דקדוקא רבן חובית
 פלגא. אמר ל' מה שנתת
 שפע פ' ר' נתן, מה
 שאהה נתת על פ' ר'
 איה נתן. מה ימיו
 בגויה אריסא לבגויה
 דבר וזיא הוה לו מאן
 דנכסיו. יעילן כלום
 להן מה ששענע על
 ר' נשעו. מה ימיו
 דיקא בר' איה נתן
 עמון. יעילן למימר ר'
 מצאנא. אמר ר' ר'
 יצחק ל' ר' דיקא
 לרברביא אל' מ' שנתת
 ל' ר' במתא. אל' ר' ר'

המשך הנספח בעמוד הבא.

דקה אבל
לעמוד בה
ואף על פי ש
ל' יום ובלבד
מלו ליה תלר

מסורת הש"ס

(א) [מוספתא פ"ח]
(ב) תורה טו: א. ס"א
(ג) שבת שור, ד. [מוספתא
פ"ח, ט] [נלקח ע"פ
חזקוני ר"ש בן אבנר ור"ה
תלד א. ו. ס"א הרגל,
(ד) מיר ט: ה. [גיטין ג,
(ה) [דף עט: ו. ס' [שם,
(ו) [ג'ל טמא וע"ש, (ז) [ג'ל
כפ"ח דלגלג, מ"ה,
(ח) [ד"ה מין,

הגהות הב"ח

(א) ג' אמר ר' הונא
עשית עמנו כח' ויחית
אמר ר' נחמן:

גליון הש"ס

רש"י ר"ה ישוע הבן ב'י
ישוע חרדישני, ז"ל וישע
מתרגמין ופרק (שמות ד)
ועי' רש"י פ"ד דף ד' ע"ה
ד"ה לה שט:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
(א) ג' שאלו בי עון אלה
שן אותה הו', עין שטע
מקובלת ומהש"א ח"א
כח צנען אחר ודבריו
תמוהים קצת מסוגלה
דכחמות דף ס ע"ה דנוח
יונק כשבת:

לעני רש"י

פלידרא"א [פלידנדר"א].
להאנה.

מוסף רש"י

הגהה. מיייל (חורין ג)
ע"ש. פלידנדר"א נלקח,
זעק מכלל לנ, כמו
גנוח גנח דאמיה דקוסקא
(תמורה טו:),
(לש"מ)
מוזיין. כהנה דקה אין
יסולס לשומרה והלכת
ודעה כשדות אחרים (שם),
מכא אתא רב לבבל,
וקבע ישיבה כסורא,
דשמואל הו' כהנהדעא,
אכל שמקרא לא, ואע"ג
דנעני דמשנה ישיבה
לכלל דהספד והמסגר עמו
לא ספקה תורה מה
(גיטין ג, ו). שבוע הבן,
מילה שאל לטור ז'
(רשב"י ב"ב טו:), ישוע
הבן. פדיון (ע"ז ד,).

מרובה פרק שביעי בבא קמא

פ.

עין משפט
נר מצוה

קלז א ב מ"י פ"ה
מהלכות מקי ממוין
הלכה ו ספג טור סו
טומ"ח ס' טט:
קלז ג ד מ"י שם ה' י
ספג שם טור ו"ט:
ח"מ סימן טט ספ"ד:
קלז ה ו מ"י פ"ח
מהלכות נדרים
הלכה יג ספג לאוין רנז
טוש"ע י"ד סימן רט
ספ"ד פ:
קבז ד מ"י פ"ה מה' מקי
ממוין הלכה ב ספג
עשין סו טוש"ע ח"מ סימן
טט ספ"ד א ועשין גטור:
קבא ח מ"י שם הלכה ח
ספג שם טור ח"מ
סימן טט:

רבינו חננאל

ובלבד שלא יראה את
(הענינה) (הענינה) שבת
ל' יום. פ' אחרונה כמו
הלכה תענה, כלומר
התאחר. ת"ר משה
בחסיד שהיה גזר
מלבו ושאלו הוראים
ואמרו אין לו תקנה עד
שינק חלב עז רותח
משחרית לשחרית. פ'
מוציא קול כעין שעול
ומשלך דם. רשב"א
אומר מגדלין כלבים
כופרים וחולות ורופים
וחולדת הנקאן מפני
שעשויין לנקר את הבית.
פ' כלב קטן שצווח
בלילה במדברות.
וחולות וקופדין. קאת
קפוד, שמה קנה קפוד.
תרגום קופרא בלשון
ישמעאל קפוד. מאי
חולדת הנקאן אמר רב
יהודה שרצא וחרצא.
איכא דאמרי חרוא וקטני
שקי ורעיא בני ורדיני.
מאי שרצא דמיתו שקי.
א"ל רב אדא בר אבהא
לרב הונא דידך מאי א"ל
דידי קא משרא להו
חובה. פ' שם אשתו.
חובה תקרינהו לבנה.
פ"ח ז"ל ד"ה וכן ורצה
היא לקבור את בניה שלא
תהא עוסקת לגדלם אלא
עוסקת לגדל את הצאן.
והוא כסגנה שרצאה
מלפני השליט. רב
ושמואל ר"א אאקלעו לב
שבוע הבן, ואמרי לה לבי
ישוע הבן. שבוע הבן, פ'
לבי המילה. ישוע הבן,
פ' יום לדת הבן, כדכתיב
והמליטה זכר. ישוע
והמליטה, אחד הוא. והיא
מנהג ליינס לכבד אבי
הבן בשבועות זכר.

והטבח לוקח ושוהה. פ' כקונטרס עד יום השוק ובלבד שלא
ישהה העגונה שזהם שלשים יום אחר השוק ובלבד שלא
לא יעלה לה שלשים יום אחר השוק וקשה דמוספתא (פ"ח) גרס
יומר מל' יום וא"כ לפי המוספתא יכול להשהות אחר יום השוק ועוד
קשה דלעיל גבי רגל קרי לה אחרונה
והכל קרי לה עגונה ועוד שלא הזכיר
התנא יום השוק כלל וגרסה לר"י לפי
שהטבח רגיל לקנות כמה כהמות
ביחד ומותר להשהות ובלבד שאפי'
העגונה שזהם אותה שנשאלה יחידה
אחר כהמותיה שלא ישהה יותר מל'
יום אף על פי שאי' יחידה וממילא
ככל הספרים גרסינן שלשים יום
ולא גרסינן יותר:

מהו להשהות קבוע מיניה. אין
נ"ל דפליגי רנן עליה דר"ג
כדפי' כקונטרס דמהו להשהות קודם
הרגל קבוע מיניה ואמר להן מותר
ולאו דוקא נקט קושרה אלא אורחא
דמלתא נקט שדרכן היה לקשור
בהמה דקה לכרעי המטה כדאמר
באלו טריפות (חולין דף נד:). חבל
היואל מן המטה עד תשעה טפחים
וטהור ופירש שם כקונטרס שצנך
הוא ראו לקשור בהמה דקה ככרעי
המטה כדכתי' אפרו מן צעזעים עד
קרנות המזבח שהיו קושרין הקרנות
ככרעי המטה עד שציצאוהו לקרנות
המזבח אי נמי נקט קשרו לשמעונין
דאפילו צקשורים אסור לגדל כ"א
להשהות ומוספתא (פ"ח) נמי משמע
דאף קודם הרגל לא שרי להשהות אלא
בזית דהכי קמיי קמיי אכל מגדלים
קודם הרגל ל' יום ולא שמהו יחידה
ורועה שזק אלא קושרה ככרעי
המטה שאלו לר"ג כ':

דקמייני שקיה. פ' שוקי דקין
ולחכי נקרא חרלא
שהחליץ ניכר בין השוקים ומתוך
שהן דקים ונחליץ גזוהים ומשום
הכי מן פ"א דלשוללות חולדות
הסנאים רבי יוסי אומר ב"ש מטמא
כזית במשא וכעשה במגע דמתוך
שרגליה גזוהים ודקים מספקא להן
שמה לאו היינו חולדה דקרא ויש ויש
תורת נבילה או שמה היינו היא ויש
לה תורת שרץ והאי דמסיים ומאי
שרלא דמתמאי שקיה ה"ק ומאי
שרלא חולדה דכתיב קרלא שאלין
ספק דמתמאי שקיה שהי' רגליה
קירות ושרולת על הארץ וכן
נראה לר"ת:

חובה תקרינהו לבנה. פ"ח
במהמה ופי' דרכה לקבור
בניה שאין עוסקת לגדלם אלא עוסקת
לגדל כאן והיו כסגנה היואלת מלפני
האדא בר אבהא לרב הונא לרד לידך מאן
מקי' להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקרינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמענש כקבורת בניה:
מבי אתא רב לבב. פ' כקונטרס והיו מתישזין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדומיהן מישראל וכענין זה פ' צפרק קמא דגיטין (דף ג'
והס' (ס) עשיתו עצמנו ככר ככר ישראל לגיטין מכי אחת רב לבב ועשיתו צקלין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה לר"ת
דא"כ מאי פריך התם מממני' דעכו ככר ישראל לגיטין אכל בבל לא והלא המשיניות נטו קודם דאחא רב לבב ומפרי"ת התם מכי
אחא רב לבב והורה לנו שמימות ימינו והמסגר שגלו לבב דינה להיות ככר ישראל לגיטין צקלין לשמה וכן כאן לענין
בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש בבל מערצין (עירובין דף כה:):
לבי ישוע הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרגמינן פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פ' שנוול שם בן
ועל שם שנוול נוסע ונמלט ממני' אמו כדכתיב והמליטה זכר (ישעיה ס) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה:
נפק

והטבח. המקבץ את הבהמות ליום השוק: לוקח ושוהה או לוקח
ושוהה. עד יום השוק שלשים יום למקחו: ובלבד שלא ישהה אס
העגונה. המאחרת למקחו שלקח קמון לעת השוק לא ישהה אותה
לאחר יום השוק להשלים שלשים יום
כמו הלהן תענה (רות ה) תאחרנה
מלהשאל: אלא קושרה. ורנן פליגי
עליה דרבן גמליאל: גונה. פלידרא"א
זעק מפני כחז הלז לא היה יכול
להשיב רוחו: לטעים מוזיין. רועה
כשדות אחרים וגזל את הרצים:
שהיו מרעין. כהמה דקה שגון
במורשין: ואע"פ שהיו מורשין סמוך
לכסיסה. ולא היו רועין כשדות אחרים
ומשום מורשין ליכא גזל דאמר לעיל
אכל מגדלין במורשין ולקמן (דף פה).
נמי בתקנת יהושע תיקן שלא יקפיד
בעל היער על כך אפי' הכי נעשו
מפני שגדה קטנה הייתה צנייהם ושל
אחרים הייתה: רועה. כהמות שלו:
שעשה פשוטה. שלא לגדל כהמה
דקה עוד: כלנים וחזירים. מן
במתניתינן דאסור לגדל: חיה דקה.
כלנים ושוכלין: כלנים ופופריים.
קטנים וננסים הם. ל"א כלנים גדולים
של צידים ואין מוזיקין: חולדות
סנאין. גדולות כסנה: לנקר אס
הנים. מן העכברים: וורדיני. סנה:
דקטיני. דקים: דמתמאי שקיה.
שוקיה גזלין: ככלל ככר ישראל
שמיס גלות ימינו רבו שם תלמידים
ומתישזו שם ציטו קבוע: דידך
מאי. הלא יש לך כהמה דקה:
חובה. שם אשמו: תקרינהו לבנה.
שמה סמוך עליה והיא אינה יכולה
לשמו: מבי אחא רב לבב רבו
מתישזין שם מפני ישיבתו. לישה
אחיהא הוא כל ולמנו להוסי ככר
שראה שם רוב ישראל וישו קבוע:
שנוע הבן. צריח מילה על שם שעברו
עלי שבעה ימים: ישוע הבן. משנה
שעשין לפדיון הבן כזכר. * ישוע
מתרגמינן פורקן כמו פדיון: רב לא עייל
קמיס דשמואל. טעמא אמרינן לקמן:
שמואל

השליט ומיהו צפרק שני גזרים (מיר דף מ: ושם) גצי הקפת הראש אין שייך לפרש כן דאמר ליה רב אדא בר אבהא לרב הונא לרד לידך מאן
מקי' להו אמר ליה חובה א"ל חובה תקרינהו לבנה ואין שייך לפרש שם אלא לשון קללה אי נמי יש לומר אין יראה שמענש כקבורת בניה:
מבי אתא רב לבב. פ' כקונטרס והיו מתישזין שם מפני ישיבתו והיו רוב שדומיהן מישראל וכענין זה פ' צפרק קמא דגיטין (דף ג'
והס' (ס) עשיתו עצמנו ככר ככר ישראל לגיטין מכי אחת רב לבב ועשיתו צקלין לשמה מתוך שהרבה ישיבות וקשה לר"ת
דא"כ מאי פריך התם מממני' דעכו ככר ישראל לגיטין אכל בבל לא והלא המשיניות נטו קודם דאחא רב לבב ומפרי"ת התם מכי
אחא רב לבב והורה לנו שמימות ימינו והמסגר שגלו לבב דינה להיות ככר ישראל לגיטין צקלין לשמה וכן כאן לענין
בהמה דקה שיש שם רוב ישראל וכן יש צריש בבל מערצין (עירובין דף כה:):
לבי ישוע הבן. פ"ה פדיון הבן וכן הערוך וקשה דלע"ג דמתרגמינן פדיון פורקן מ"מ אין שייך לשון ישועה ור"ת פ' שנוול שם בן
ועל שם שנוול נוסע ונמלט ממני' אמו כדכתיב והמליטה זכר (ישעיה ס) נקט לשון ישועה והיו רגילין לעשות סעודה:
נפק

פ: עין משפט נר מצוה

קמב א ב מ"י פ"ט
מהלכות גולה
ואברהם הלכה ח פמג עשין
ענ טו"ע ח"מ סימן רטו
סעיף ד:

קמב ג מ"י פ"ב מהל'
תענית הלכה יג
טו"ע א"ח סימן קטע
סעיף ה:
קמב ד מ"י שם הלכה ט
י ועי' בהשגות
ובמ"מ טו"ע שם פמ"ג:
קמב ה מ"י שם הלכה יג
טו"ע שם סעיף
ה:

קמב ו ד מ"י פ"ו מהל'
שבת הלכה יא
וטו"ע א"ח סימן שו
סעיף יא:
קמב ז מ"י פ"ו מהל'
שבת הלכה ג:
קמב ט מ"י פ"ה מהל'
מקדמות הלכה ג
פמג עשין טו טו"ע ח"מ
סימן רע"ב סעיף ח בהג"ה:

תורה אור השלם
1. ויקרא את פיה הדבשן
ויעמוד לפני פתח ויקרא
אתו משה השקנקה ויהי
שחין אבעבעת פרח
באדם ובבהמה:
שמות ט י

מוסף רש"י
חיבור. כמו נחמך במלך
(תענית יד). חגב. ארנה,
תרגומו (שם). צירעה.
שקלת את האדם (שם).
ויתוש. יתושן נכסין
בעיניו ובחושמו (שם).
פורח. היינו מן ענף
למעלה. דבר העולה
פורח (בבב"ד טא). אור.
שטר מכירה. כמו (ב"ב
גג). והיו אונות וטענות
וילין על שמו (ב"ב
ח). אפילו בשבת. אם
לקחה מן העצים ודלה
ל"ק לזכר שבת (שם).
דאמירה לנכרי שבות.
משום (ב"ב ז). משום
ישוב ארץ ישראל. לגרש
עובדי כוכבים ולשכ ישרא'ל
בה (ב"ב ח).

פ: עין משפט נר מצוה

נפק רב ודרש. לא עתה על זה המעשה מיקן דהא פריך עלה
מצייתא אלא דרש דמקודש נתקן:
מותר להורגו ואסור לקיימו. והא דאמר ר"ל צפ"ק דסנהדרין
(דף טו: וס) גבי ארז וגמר ודז חזק וצדלס ונחש

דאפי' ר"א דאמר כל הקודם להורגו
זכה היינו דוקא כשהמיתו אצל לא
המיתו לא היינו צקשורין שגלגל
שקן דרך לגדל והכא כחמול שאין
קשורה א"נ מהנהו רגילים בני אדם
להזכר ולא אחי לדי היזק אצל
מחמול אין נזהרין שאין יודעים אם
היא צר ארכמא או צר חורא שאין
מכירים באצותיהם:

אמר רבינא לעורו. שאם (ו) מאלן
מת אין חייב בהשגת העור
וקלת תימה כיון דאשמועינן דאין צו
משום גזל מלאי אילטריך הך דמומר
להורגו וי"ל דאין לחוש כיון דמתחילה
קאמר דמותר להורגו:

מתריעין על החיבור בשבת.
ע"כ לאו היינו

התרעה צופר צופר שגזת מי
איכא כדדיקן בספ"ק דתענית (דף יד.
ו) אלא התרעה צפה צענו וסגר
כמ"ד הסם דענו קרי ליה התרעה
ומימה דמלי פריך מההיא דבשאר
מיני פורעניות דקתני לא היו מתריעין
על החיבור אלא צועקים דילמא ה"ק
לא היו מתריעין צופר אלא צועקים
צפה צענו ואין לומר אע"ג דתריעין
צפה התרעה לחוד וצופר לחוד דהתם
משמע דלמ"ד ענו קרי ליה התרעה
חדא היא וי"ל דה"פ מדקאמר שגזת
מתריעין לכל הפחות צענו א"כ ראי
לעשות על החיבור התרעה אפי'
צופר בחול כיון שהוא דבר גדול כל
כך דבשגת צועקים:

על החגב. ל"ג ועל הגוצא דהא
צמתי' דסדר תענית האלו
(תענית ט). מן שמתריעין על הארצה
ועל החסיל ועל הגוצא וי"ל דהתם
צפה ועי"ל דשפיר גרסינן ליה והתם
גוצא המזיק לשדות דומיא דארצה
והחמול דקתני הסם וגוצא דהכא
במזיק לבני אדם דומיא דלרעים
ושילוח נחשים. פירוש ר"י:
לעורם אין מטיבין לו. והא
דקאמר איהו גופיה
צבוצל דידיה לא צמחה מטיבין לו
צפרק קמא דבבא בתרא (דף יב:)

זה אמר בשעה שהיה סבור עדיין
אומר לנכרי ועושה. דוקא משום מזה
צפרק הדך (שיריזין דף סח).
נשייליה לאימיה אי צריכה נחם ליה
אגב אימיה משמע דאי לא צריכה אימיה
לא שרי אמירה לנכרי צאסורא דאורייתא
גבי ההוא יוקא דאשפתין חמימיה דקאמר
לנכרי הכא והתם צבוצל דלעיל דקאמר (ו)
גבי יוקא דאורייתא נחם ליה לנכרי דניתי
מגו צימא ההוא דלעיל צאסורא דרענן
הוא להביא דרך חרש שלש עירב ואפילו
צאסורא דרענן אורי' שאין להסיר משום
מזה אחרת על ידי נכרי כגון להביא ספר
דרך כרמלית כדי ללמוד צו דדוקא מילה
דהיא גופא דמי שבת שרי על ידי נכרי
צאסורא דאורייתא שרי על ידי נכרי לנכרי
מילה שפירש דאפי' דניתי נכרי מתוך צימו
דהיא דרך רשות הרבים דהו צאסורא
דאורייתא שרי על ידי נכרי לנכרי מילה
כמו הכל משום ישוב ארץ ישראל
לנכרי שגזת דל"ג נכרי נולד לומר דע"י
ישראל קאמר ותן שגזת דמחללין עליה
השגת אם אמרה צריכה אני כדאמרין
בפרק מפנין (שבת דף קט. וס) אצל אין
נראה דעל ידי ישראל הוא אסור להרבות
בשגל המינוק כדאמרין צפ"ק דחולין (דף
טו: ו) ולפי ה"ג טפי אית לן למששרי על ידי
נכרי צאסורא דאורייתא מאיסורא דרענן
על ידי ישראל כדמסיק התם אהאי עובדא
ולא שני לן צין שגזת דאית ציה מעשה
לשבות דלית ציה מעשה ואמרין נמי
בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל.)
כשם שאין מציאין דרך רשות הרבים כן
אין מציאין דרך גגות חצירות וקריפיות
והיה נראה מתוך ה"ג להסיר ציזם שני
אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה
אפילו לנכר עזים לעשות בחול ע"י
ישראל שהרי מת דלא שרי לקבור על ידי
נכרי כדמוכח צפ"ק דר"ה (דף כ.) אפילו
הכי

מרובה פרק שביעי בבא קמא

שמואל לא עייל קמיה דרז אפי' שהיה גדול ממנו ורז אפי' תלמיד
של רב הוה: *מאן נסרה. מי יתאחר במחוך ויצא אחרונה יחיד:
נסרה שמואל. מחוך ויצאו רב ורז אפי' רב וחס"כ תלמידו: מנא
נעלמא הוא דעמד לשמואל. שמואל קטן שזכרון היה זה שאין רב

נכנס לפניו טיבותא ויקרא הוא דקא
עמד ליה משום מעשה דלטייה לשמואל
בשמונה שרשים (שבת דף קט.).
אדנייה עליה. הטעינו עליה לנהוג
צו כבוד: אדנייה וכלי. דהו משרבי
אחא שוגרל וקטעייה לילא דההוא
משרבי: חורא. מועד להזיק אדם:
משרביים. בנצור ובתמנה ובשופרות
ובחלוצות במסכת תענית (יד:.) חיכוך.
שחין שמתחמך האדם עליה פרוט"ר
בנע"ז: ודלס הננעלס. על האדם
מחיות מללס: לא צמחה ספסל.
ונפקא מינה לאפוש צרמתי: (ב) מנא
דנפשי. צ"צ בהשומפין (דף יב:)
דאימניה לאתוביה צריא ולא
אשמייעא מילתא: והלוקח ציט.
מנכרי: אונן. שטר מכירה: לא היו
משרביים. שגזת: לועקין. ציזי. יצא.
קשה מלח: אצטונעות פורת. צפריחתו
דהיינו מחוך הוא מצבצב דהיינו
לח מכלל דצפנים הוה יצא:

דבעי רבינא אוכמא בר חורא מהו כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא
בר חורא בר אוכמא מעשה דרב באוכמא בר חורא הוה (חב"ד
ב"ח בח"ן סימן) אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום
רבי אדא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום רבי חייא בר
פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר' אבא בר פפא משום
רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא ימתריעין * על החיבור בשבת
ודלת הננעלת לא במהרה תפתח והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו
אונן אפילו בשבת מיתבי (ו) וישאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור
כגון חיבור חגב זבוב צירעה ויתוש ושלילוח נחשים ועקרבים לא היו
מתריעין אלא צועקים לא קשיא כאן בלח כ"כאן ביבש דאמר רבי יהושע
בן לוי *שחין שהביא הקב"ה על המצרים לח מבחוח ויבש מבפנים שנאמר
ויהי שחין אבעבעות פורח באדם ובבהמה ודלת הננעלת לא במהרה תפתח
מאי היא מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר *כל המריעין לו לא במהרה
מטיבין לו רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו ולא היא רב אחא
מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר והלוקח בית בארץ ישראל *כותבין עליו
אונן אפילו בשבת בשבת סלקא דעתך אלא כדאמר רבא התם (ו) אומר
לנכרי ועושה ה"נ *אומר לנכרי ועושה ואע"ג *דאמירה לנכרי שבות היא
משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן אמר רבי שמואל בר נחמני
אמר רבי יונתן *הלוקח עיר בארץ ישראל כופין אותו ליקח לה דרך
מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל: ת"ר *עשרה תנאין התנה יהושע
שיהו

לנכרי שגזת דל"ג נכרי נולד לומר דע"י
ישראל קאמר ותן שגזת דמחללין עליה
השגת אם אמרה צריכה אני כדאמרין
בפרק מפנין (שבת דף קט. וס) אצל אין
נראה דעל ידי ישראל הוא אסור להרבות
בשגל המינוק כדאמרין צפ"ק דחולין (דף
טו: ו) ולפי ה"ג טפי אית לן למששרי על ידי
נכרי צאסורא דאורייתא מאיסורא דרענן
על ידי ישראל כדמסיק התם אהאי עובדא
ולא שני לן צין שגזת דאית ציה מעשה
לשבות דלית ציה מעשה ואמרין נמי
בפרק ר' אליעזר דמילה (שבת דף קל.)
כשם שאין מציאין דרך רשות הרבים כן
אין מציאין דרך גגות חצירות וקריפיות
והיה נראה מתוך ה"ג להסיר ציזם שני
אפילו של ר"ה לעשות כל צרכי מילה
אפילו לנכר עזים לעשות בחול ע"י
ישראל שהרי מת דלא שרי לקבור על ידי
נכרי כדמוכח צפ"ק דר"ה (דף כ.) אפילו
הכי

מסורת הש"ס

(א) תענית ד' (ב) טענות ד' (ג) טענות
מ"ה (ד) צ"ב יב: (ה) גיטין
ח: (ו) [שבת קטע. ב] (ז) [שבת ק"ג
כב:.] (ח) [שבת ק"ג עירובין
ס: גיטין ח: ב"מ ז:.] (ט) עירובין ח: (י) [ז"ל
והספיק]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מלמא
דנפשיה צ"ל אחר ד"ה
אצטונעות: (ב) תוב"ס ד"ה
אמר וכו' שאם מצאנו מ: (ג)
(ד) ד"ה אומר וכו' דקאמר
רבא גבי יוקא:

גליון הש"ס

גמ' על החיבור בשבת.
ע"י טענות דף ח ע"ב
מוספות ד"ה וקטעייה
רש"י ד"ה אבא נגריה מי
יתאחד. וכן מנכריה גבי
גיטין דף סח ע"ב וכן
מתקמא ע"י דף יח ע"ב:
תוב"ס ד"ה אבא וכו' יקרא
היבשה. ע"י פסו' שרשים
מיר' סימן רלג ובתשנ"ט
מיר' אדנייה מיקן פלג:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] גמ' ומתא' בר א' רב
אפי' רב מילתא. ע"י שיש
מקולט:

לעזי רש"י

פרוט"ר. לחקך. לשפוק.

רבינו חננאל

מאן נגרה נגרה שמואל.
ונגרה רב אבא רבא. ס"א
מאן נגרה. וישאר מיני
פורעניות המתרגשות
ובאות לעולם כגון החור
והגזב וזבוב וצירעה. ס"א
כגון חיבור וחגב. פ"י
חיבור שמתחך אורח.
צירעה לא הוה מתריעין
אלא צועקין. דלת הננעלת
לא במהרה תפתח. מאי
היא. מר זוטרא אמר
לסמיכה וכו'. פ"י דלת
הננעלת כיון שלא נענה
בראשונה לא במהרה נענה
כדכתיב גם כי אדעק
ואשוע שתם תפילתי. מר
זוטרא אמר לסמיכה. שכל
מי שחורו עליה לסמכו
פעם אחת ולא נסמך שוב
לא במהרה הוא נסמך.
כדמפורש בסוף השוכר
את הפועלים שמואל
ירחינא אסאי דר' הוה,
הוה קא מצטער ר'
למסמכיה וכו'. ר' אשי
אמר כל המטיבין לו לא
במהרה מטיבין לו, כבינו
אמר רב אחא מדיפתי
שאמר לעולם אין מטיבין
לו כבינו אמר, כלומר אין
מטיבין לו, משום מלחיה
דנפשיה כמפורש ב'פ'
השופותין קרי ר' אפי'
מדיפתי אנפשיה כל
המריעין לו לא במהרה
מטיבין לו.

פא.

קבנא א מ״י פ״ה מהל' ג
 זקן ממון הל' ג ס' א
 סמך עשין ס' טור
 ח״מ סימן רעד: ס' ב
 קנ ב ג ד מ״י עס ס' ב
 טוה״מ עס: ס' ב
 קבנא ה ו ז מ״י פ״ב
 מהלכות כלאה
 והלכה ז והלכה ט והלכה ט
 והלכה י סמך לאחין רפ
 טוה״ע י״ד סימן רזו עשין
 ט:
 קבנא ח מ״י פ״ה מהל' ג
 זקן ממון הל' ג ס' א
 ד סמך עשין ס' טוה״מ
 סימן רעד:

שיהיו מרעין בחרושיך.
שיהא כל אדם מוֹלֵךְ
בְּחַמְמוֹתָיו לְרַעוּת צִיָּר שֶׁל
חֲבֵרָו וְלֹא יִקְפִּיד בְּעַל
יָדָיו, מִשּׁוּם דְּלֹא לְקַיֵּימָהּ
קֶלֶף (עֲרֻבֵין ז״ל), וּמֵת
מִצִּדָּה קֹנֵה מִקְדָּמוֹ.
לְקַוְּצוֹ שֶׁ (סוּטָה מ״ה):
שֶׁל הַפֶּקֶק, וְיֵאָדָּה הַשֶּׁר
שֶׁחֵל הַקֵּנֶה פִּקּוּק וְסוּסוֹ
בֶּה (וּרְבוּת בִּתְּחֵלָה).

שיהיו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ במתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופות של זית ומעין היוצא בתחילה בני העיר מסתפקין ממנו ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה ונפגין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאח כרכום⁶ ומהלכים בשבילי הרשות עד שתירד רביעה שניה ומסתלקין לצידי הדרכים

שיהו מרעין. בהמות בחורשין ושלא יקפיד בעל היער על כך: ומלקטין עליהם. משדה חצירו וכן עשבים * למלכלך בהמה: חוץ משדה כותן. דמעלו לה עשבים הגדילות ענה והמלכין מפסיד את ההלתן. מתלן מין (א) קטנית ושהם פנגרי"א: וקוטמין נטיעות. מן האילן קוטס דז לטע או להרביץ ולא יקפיד בעל האילן: חוץ מגרופיות וכן יזי. הקוצץ יזימו לשרוף מניח שמי גרופיות מלא שני אגרופין כדאמר בהמוכר את הספינה (ב"ב דף ב.) והן מלפיות ומזליאות בדיו ומשם אין לקטוס נטיעה מפני שמפסיד את הגרופיות: ומהנה. מהשם וכל שכן מעייות ישינס שהיו מימות יהושע: ומהנין. ומטיילן חכה ללוד דגים: כימה של טבירא. ואע"פ שבחלק נפתלי היתה כולה כדאמרין לקמן [ע"פ]: שלא יפרסו קלע. דרך ליידיס לקטוע יחידות ולעשות תרין קיסם בנים הלכך הם דגים וקורין לו בזמקמינו גז"ר ובאזן אשכנו קורין לו וויכ"א. (א) שלא יפרסו קלע) מפני שמעבד ומעמיד את הספינה: לאחוריה הגדר. לקמ"ה מפרש לה לה נזרכה אלל ליטול הימנה: כדור לקנח ואע"פ שפורק את הגדר: ומהלכין בשבילי הרשות. סתם בני אדם משהכניסו תבואתם עד שעת הוריעה מפקירינס שדומיהם ליכנס בקן כל אדם לקצר את הדרך שלא יקפו והן נקראין שבילי הרשות לפי שברשות עושין והסנה יהושע שלא יקפידו על ק"ה: עד שסדר רביעה שניה. זמנה ב"ר' במרחשון כדאמרין בשבט (דף קט.) ומאז והלאה הרועים לזממות וקשה לה דריסת הרגל: ומסתלקין ליידי הדרכים. ככל עת ואפי' בזמן שהתבואה שדומה הפקיר לכל אדם להסתלק מן הדרך מפני היחידות וליכנס לגבול שדה חצירו וליקר על המיזל אלל הדרך: מפני יסידוס הדרכים. כימות החמה יבש הטעי ועשה יחידות מקוס דריסת האדם ובהמה שדרסו שם כימות החורף ועשו כשימיות: מפסיד. מנתק ומורות הנושבות המעכבות אותו ועולה ויורד עד

חייבוהו חכמים שלא יחשדוהו שורעם והא דנקט חלתן שעמלה אפילו שמתכוין לזרוע חמילה שאר זרעים והסתלקן עלה מאלו חס אין מחייבין אותו לעקור: **כאן** צ"ר. * ה"א דחוק מכלה מל לנקט והאמר צ"ק דמו"ק (דף 97:) שחקני שהיו מפקדין לה הש

(א) תענית ו': (ב) עירובין
 א. קטור מה: סנהדרין
 ב. וכלאים פ"ב מה"א
 ג. רש"ל מוחק זה
 ד. ע"ב, א. אצל בערך
 ה. שביעית השמות היינו
 ו. צילין שכן רשות לצני אדם
 ז. ולומר אינן מופקדן לרבים
 ח. אלא יש להם בעלים ועין
 ט. ספר פ"ח, א. דלית
 י. ש"ס, ח. ז"ל רבא

(א) גמ' מעלו לה עשבים
יכי: (ב) רש"י ד"ה חוץ
גשדה וכו' מין קטנית. ג"כ
במסכת ר"ה דף יב ע"ב
פדש"י דהוא מין תבלין:

מ' ובגפנים מן הפסק
למעלה. עיין ז"צ דף פ
ז"צ תוס' ד"ה בקנים:
ישי"ד ד"ה ויטקטין עצים
בו' למאכל בהמה. עיין
ז"צ דף קו ע"א תוספות
הא' ה"י מחלי' תוס' ד"ה
ז"א וכו' ההוא רחוק
מששדה תלתן. עיין משונות
מהרשד"ס סימן רלג:

ונגריא" (פניווגר"י).
יילכה (גרגרנית יוונית,
ממח המשמש לתבלין).
ז"ר [גורג]. מלכות
דגים. וזכ"א [וינ"א].
מלכות דגים (בגרמנית).
זודלי"ש [טודלי"ש].
בעולים מים.

[illegible]

המשתחוה למעין מימיו מהו נאקרים ופשיט ליה דלמר מרם של
 רבים אין נאקרים ומשני דננעי נאקריה ושמה אחיה של רבים הם
 מתנאי יהושע ויש לחלק בין יואל מאליו לטרה זו וחפרו:
ומחבין בימה ש' עבריא. כל אדם ונולד שלם יפירוש קלע
 נמי לכל אדם הוא' הבעלים עצמן כדמתיא לקמן שהמנו
 השבטים זה עם זה אכל ז' אדם במכמורות וצרסת והיינו הבעלים
 שהוא שלם: **אין** מחבין אותו **דקור**. פירש קוטרים ש"כ
 עתד ליטולם לפי מפסדין את התלתן וקשה לפירוש דאין מחבין
 משמע שאין אכור בהאמו ועוד דאם מחי'אש ומעטל לעוקרו
 למה לא נחייבנו דהא איכא אכור כשמתניא כדמתן במסכת כלאים
 (פ"ה ט"ו) הראוי ירק בצרמו ואמר לכשאניע שם אלקטנו ומורתי
 כשלאחור אלקטנו והיךק במתים אכור ונראה לר"י דאין מחבין
 אותו לעקור דליכא אכורה שהרי הוא לא זרעו אלא מחליהן ב'א
 ומשום מקיים בכלאים ליכא כיון דקא' לכו עשנים ובר"ע אינטיך
 דלמר צפרק צברא דע"ז (דף קסד) וצמכות (דף כא): המקיים
 בכלאים לוקה ואלו מלקות ממש דלאו שאין זו מעשה הוא אלא
 שצברא צעמלא הוא אי' אפי' לברנן אינטיך והיכא דמיחא ליה
 ס' מיני עשבים ולא נקט תלתן שעלו עמו עשבים רבותא נקט
 ה' כיון דהשם מיהא לא יחא ליה בזועים מחמת התלתן שעלה
 ו' זירים דמעלו ליה וא"ת כיון דאיכא אכור כלאים אמאי אכור
 ש' ש' כלאים ו"ל דהכא דליכא שיורה כדמתן במסכת כלאים
 (ל' ס' סאה שיש בו רובע ממין אחר ימנע):

מרובה פרק שביעי בבא קמא

מסורת הש"ס

שם את הפרי וממתיקו: מלא חבל לו בצלרומה מן היבשה למשוך רשתו. (הקלף 1): בחוקה כל השבטים. כל מי

שירצה יטול דהא כמטלטלי ושאר
השלל והמלקוח היו: וכן אסא מוצא
בנענוי. א"ע" שכתבו כאן קרי להם
האמריא אף כנעני ופריזין קרי להו להם
וישראל שירש יהיה להם לכל אחד
ודשלה ונגב ועמק ו) ארץ שדות
ובקעות שקורין כנפיי"ה לכן נקראת
נגב שכל שמה היא נגובה שאין שם
זאב אילנות וחמה וזרחת ומנגבחה:
אמר ליה לשמעיה. בחול: שריקא.
טחיהו בטיץ וחצרהו יפה: והא.

1. וּמִמָּגֵד תְּבוּאוֹת שְׁמֶשׁ
וּמִמָּגֵד גֶּרֶשׁ יְרֵחִים:
דְּבָרִים לֵג יֵד
2. וּלְנִפְתָּלִי אָמַר נִפְתָּלִי
שֶׁבַע רְצוֹן וּמֵלֵא בְּרַכַּת יְיָ
יֵם וּדְרוֹם יִרְשֶׁה:

דברים לג כג
 3. פנו וסעו לכם ובאו
 הר האמרי ואל כל
 שכניו בברכה בהר
 ובשפלה ונגב ובחוף
 והים ארץ הנשעי
 והלבנון עד ההר הגדול
 4. יתן פת: דברים א
 5. ואם לא קרוב אחיך
 אליך ולא ידעתו
 ואספתו אל תוך ביתך
 והיה עמך עד יתן
 לך אחיך אתו ודשבתו לו:
 דברים כד ב
 5. מבצלו בדחיות לאל טוב
 משלו ג כז
 עשות:

טמיה צניט ותכרה יפה: וזה
 קרקע ידן: אפילו טל ירד עליה
 בליה קשה לה דריסיה הרגל ממחרת:
 אפילו כחול לארץ. וכ"ס צבצל
 שמזיין שם שיירות ועוזרין ושנים
 והוארץ להמות: מפסע ואינו
 מידה ליתד פסיעות גסות ולא היה
 רוצה להסתכל אל מזל השדה:
 גדולפו. שהוא מראה לנו שהוא ירא
 שמים מאד ואינו חושש לתנאי השתנה
 יבועה ומחוי חייהרל: בצורה
 פשוטה. כלומר דרו: מאי וכן.
 פשוטו מאי שגא אצלו מחברה:

והשכחות. את גופו משמע שאלו
נעה חזירך אתה נרץ להעלותו
לדרך: ולדורייסא צי מלרי. יקף
קצבות מלרי הכרמים ולא יעבור
במוכס ויפסקם: איסרטיא. רה"ר
ט"ו אמה: שדה צור. מכאן לאיסרטיא
וידה ניר מכאן מפנהו להדה צור.
אשר זהו שדה זרוע: מפנהו להדה צור.
לא חקוה מקומו דאי קנה מקומו מלי
בעל השדה של ימין ושל שמאל

לעבודה: על המילה. מוטל ברוחב
הדרך ועוזרין ומאהילין עליו עושי
טהרות ומטמאות: כל שלשים יום.

[א] גמ' ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה (אבל כל הוה צרשפות וצמחמרות) תא"מ:

שלושים יום ראשי להניחו שם: דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה. בפרק הגזול בתרא [לקמן קיד:]: נחיל. של

יווני אלו יתדות הדרבין
שאין טובלין ואמרין עלה
בהוספתא ואלו הן יתדות
הדרבנים אלו שהחליט
עליהן בימות הגמיה וכו'
ממזעקיין על הבגדים. והן
כגון גימות מליאות מים
(ושפתן) ו[ושפתן] הגומות
נקראין יתדות כשהיו
הדרבין כך יש לעוברין
ושבין להשתלק ולחלץ
בצדי (ל)הדרבין שהן קצות
השעות הסמוכות לדרך.

והתועה בין הכרמים מפסג
ועולה מפסג ויורד. פיר'
מפסג הכרמים והשדות
למהלך בתוכה במקום
שאינן שם דרך ואף על פי
שפסדי המקום שמהלך בו.
אמר רב תנאים
שהתנה יהושע אפילו
בבבל נוהגין, ושמואל
אמ' אפילו בחוצה לארץ.
ואקשינן, התועה בין

דבורים שלהבו לשדה חצירו ונמיצשו
 על שוכתם של אילן ואם יטול אחד
 אחד הן פורחות ואיבודות מלפני שחזר
 עיניהן באותם שוכה מאחר קולשה
 ונותן לו דמים: ומליל דובשנו. זה בא
 בדבש של בין וזה בא בדבש של דבש
 ונסדקה חצית של דבש וכן זה בא
 ונסדקה פשמן על חמורו וזה בא
 בחצילת עצים ומת חמורו של צבל
 פשמן יפרק זה את עצי וטוענו: דר'
 יהודה דרבי ישמעאל יתדילי יניהו
 וברייתא דעשרה תנאים קטמא היא:
 והא

יגלי אדם וברגלי בהמה שעל
יוחנן בן ברוקה^ו דתניא רבי
שדה חבירו וקוצץ שוכו של
ד' יינו ומציל רובשנו של חבירו
ומטען פשתנו של חבירו ונוטל
הארץ^ז בייחודאי לא קאמרינן
והא

ולא ממקום הרוואה אם הח
עיקר האילן שהחמה מצא
חרס. מלא חבל של מצודה ה
חרס כמו מצודים וחרמים

הוא רואה את החמה שנאמר
 שמש: ומעין היוצא תחילה
 פקין ממנו אמר רבה בר רב
 דמים ולית הלכתא כוותיה:
 ול טבריא ובלבד שלא יפרו
 הספינה ^[א] אבל צד הוא
 מרות ת"ר ^ב בראשונה התנו
 שלא יפרו קלעה ויעמידו
 אבל צד הוא ברשתות
 רבנן ימה של טבריא בחלקו

בכל חרם בדרומה לקיים מה
ולעזור אומר תלושין שבהרים
קת אותו השבט ואין לך כל
ובנגב ובעמק שנאמר פנו
בה בהר בשפלה ובנגב ובחוף
ובאמורים שלפניהם שנאמר
לא אחורי הגדר ואפילו בשדה
לא נצרכה אלא ליטול הימנו
חסידא שקול ומהדר וא"ל

לי הרשות עד שתד רביע
לה: ומסלקן לצדי הרכים
שקלי ואולי באורחא הוה
תנאין שהתנה יהושע אפלו
כי ורבי חייא הוו שקלי ואולי
יע ואזיל ר' יהודה בן קנא
זילה בפניו א"ל ר' חייא שמא
ם שמים כי ממו לגביה חזייה
קד בגזרא דפרזלא: היתועה

וואס חבירו תועה בין הכרמים
או לדרך וכן הוא שתועה בין
לעיר או לדרך מאי וכן מהו
אבל הוא דלא ידע להיכא
ל הא ידאורייתא הוא דתניא

וא דקאן כי מצדי אתא הוא
נהה מקומו: ורמיננה "המראה
ששמאל ארסרמיא שדה בור
זרע מפנהו לשדה ניר היו
מפנהו למקום שירצה אמר
תו מפנהו לכל מקום שירצה
ובילי הרשות שלמה אמרה
מניח בני אדם ליכנס בתוך
לפלוגי ומה חבריות מזיקות
זע ומי כתיב מהיות טוב אל
טוב מבועלי כהיות לאל ירך
יגיא רבי יהודה אומר בשעת

כל שלשים כדי שיהא נישוף
איכא דר' ישמעאל בנו של
י"ב"ד הוא שיהא זה יורד לת'
ירו ותנאי ב"ד הוא שיהא זה שו'
ד הוא שיהא זה מפרק את עצ'
כן הנחיל יהושע לישראל אר

וּשְׁבַט מִיִּשְׂרָאֵל (א) גִּרְסָקִין: וּכְפִי יֵשׁ
גִּבִּי חֲלוּקָת הָעוֹלָם (ה) הֵבֵל גִּרְסָקִין א
כֵּן נִרְאֶה לְרִמָּה: וְנוֹטָל דְּמֵי יֵי
עֵזִיכ מִיִּירֵי כְשֶׁעָלָ צִית הִבֵּד כִּדּוּךְ עֵלָ
אֶפְסָרָה כִּוְנִיבֵה דִלְחָמֵר
דְּרָק (קו): וְלֵאמֹר
הֵא אֶחָד לִקְמֵן
אֵין לוֹ אֶלֶף שִׁכְרוֹ
דֵּר יִשְׁמַעֲלָה
בֵּן בְּרוּקָה פְּלִיג
יִדְאֶה לֹא קֶאֱמֵר
סִפְתָּה (ס) דִּבְתָּה
יֵי הָךְ אֶבֶל אֵין
מִי יֵינוּ הֵלָּא יִכּוֹל
דּוּמָק וּמִנְלִי
צִיִּין

הוא ולא עוד אלא שנטל מלאים ירשה תניא רבי שמעון בן תימן הן עומדים ומחזירים בהן ישראל שאין לו בהן ובשפלה הר האמורי ואל כל שכניו בעתה מוצא בנענים ובפרזים⁶ אלמא שכניו הכי הוו: ונפני דכום אמר רב אחא בר יעקב חסדא דאפילו בשבת מר זוטא

ויל שירקה: (דומה להבין בשפה פפא: יהאי דידן אפילו טל קשדרים שמואל ורב יהודה ו לצדי הדרכים א"ל רב יהודה ו אומר ואפילו בחוצה לארץ וקן לצדי הדרכים הוה קא ממרבי חייא מי הוא זה שמראה ססא תלמידי הוא וכל מעשיו לידה בן קנוסא את גזרתניהו

פסוקים ויורד מפסגו ועולה: ת"ר פסגו ויורד עד שמעלהו לעיר ועולה מפסגו ויורד עד שיעלה הוא ידע להיכא מסלק דניפסוג נהדרה נהדר בי מוצרי ק

היה תל ירושכבתו דאורייתא
עולתה מפסג ויורד: ומת מצוה
סריא מפנה לימן אסרטיא:
ורו לשרה פנור שרה יר וש
שתיהן גירות שתיהן זרועות
ל על המיצר מתוך שניתן לפ
הויין סרי הויין מהלכין
פירותיו מן השרה ואיני
אומרות עליו מה הנאה
אומר מהיות טוב אל תקרי
האי גונא אל תמנע
כא איכא רבבי ירובד
הא ויא איכא גונא אל תמנע

אדם מוציא זבלו לרה"ר וצובר
יהושע לישראל את הארץ ור
ל' ר' יוחנן בן ברוקה אומר תנ
יל שלו ונותן לו דמי שוכו של ה
מתוך דובשנו של חבירו ותנאי
פשתנו של חבירו שעל מנר

אין לך בל שם
דף קכב. ושם
אחד ואחד מיש
דובשנו של חברי
למה ליה מהפקי
נתן פפרק ממש
ואמתי וטול דמי
צפרק בתרא (סס)
ומתי למימר ד
נוו של רבי יוחנ
דאמר צפון
וכן משמע
דן דלא יקון
נראה דלמה יטול
לומר אני היי

של נפתלי ה־
שנאמר י"ב ו
בחזקת כל הַ
שבט ושבת
וסעו לכם ובא
הים וגו' וכן
ואל כל שכנני
שהיא מלאה
צדור אמר רב

לעזי רש"י
בנפיינ"ה [קנפני"א].
מרחק שנים

מוסף רש"י

בְּאוֹרְהָא אֲסִי
 קְמִיּוּהוּ א"ר ל'
 ר' יְהוּדָה בִּן
 א"ל אִי לֹא י'
 בֵּין הַכְרֵמִים
 מִפְּסִיג וְעוֹלָה
 מִפְּסִיג
 דְּרִמְיָא חֲבִירוֹ
 קָא סְלִיק לֹא
 ה'הִשְׁבַּת גּוֹפּוֹ
 תִּקֵּן דְּמִפְּסִיג
 מִתּ מוֹטֵל לֹא
 וְשֵׁדָה נִיר מוֹטֵ
 שְׁתִּיהָ בּוֹרוּרָה
 רַב בִּיבִי חֲבִמָּה
 אֲמִיר עֲשֶׂהָ
 דְּרַתְנִיא הִרִי
 שְׁדוּלוּ מֵה הַבֵּי
 לֹא עָלִיו הַכְתָּבָה
 תִּקְרִי רַע אוֹיִן
 לַעֲשׂוֹת וְתוֹ
 חֲצִילָת זְבֻלִּים
 מִזֵּבֵּה

הִלָּא הַבֵּל חֲרִם.
 פְּרָסוּם תְּרַמִּים וּמִמְכּוֹרוֹת
 עָלֵיהֶן רַב. הַשְׁבָּת
 וְסוּפּוּ מִזְוִין.
 הִסְבֵּה, מִיָּן שְׁלֹמֶה
 אִיזוּהָ עַל שְׁבֻתָּהּ, ח'ל'
 הַשְׁבּוּתָּה. קִרְל אִתְּרָל
 אִתְּרָל לְתַרְסֵה אֲסִי
 אִתְּרָל לְעַמּוּל (מִתְדַרְּיג עַבֵּי)
 אִיִּסְטִרְסִי. לִדְק נִשְׁבֵּה
 שְׁבּוּרִין יִרְי'. מִפְּנֵיהֶן
 אִתְּרָל סְלִיק עֲדֵין קֵט'
 קוֹמוּהוּ יִרְיָ לְמַקְלֵהָ
 וְהִסְתֵּם (סוּח). בְּרוֹס
 מוֹשֵׁבֶת. מִיִּצְרָא
 מִזְוִין מִמֵּלֶה לְמֵלֶה, מִתְּרִין
 שְׁבּוּתִין לְפָנֵיהֶן.
 שְׁבּוּתִין לְפָנֵיהֶן מִפְּסִיג הִסְתֵּם
 עֲשִׂי שְׁבּוּתִים אִתְּרָל אִיִּסְטִרְסִי
 מִפְּסִיגִין לְכָל רוֹחַ
 אִתְּרָל. וְצוּרִיל ל'
 שְׁלִישִׁים. לְכָל מַלְאָכִים יוֹס
 לְכָל לְהִיטֵם (שְׁדִיר)
 מַלְאָכִים לְמַלְאָכִים חוּד
 חֲבִירוֹ בֵּין שְׁדֵי מִסָּה
 בֵּין שְׁדֵי. שְׁיָהָ אִתְּרָל
 שְׁדֵי יִנֵּי. מִתְּרִין אִתְּרָל
 שְׁדֵי כִּי תִּבְרִיבִים עַל יוֹ חֵה
 אִתְּרָל כְּדוּר עַל דְּבִשׁ מִתְּרִין
 שְׁדֵי עַל דְּבִשׁ (לְקוֹן עִדִּק).
 שְׁבּוּתִין מִפְּנֵיהֶן
 מִתְּרִין חֲבִירוֹ הִטְעוֹן שְׁפִין
 לְדִק מִפְּסִיג עַל זֵה עֲשׂוֹן
 אִתְּרָל (סוּח).

רבינו חננאל

נומל דמי יינא
דמי עציו מת

אל ברשת. מלא אבל חרם בדרום. פ"י חבל של רשת. מר וזרע חסידא שקל ואמר ליה לשמעיה זיל שריקא, כולן עניי
זיהוה וטמיה. ואל יתרחק בן מקום אל אורית לשקן במעבר פדוראל. פ"י היתח מקשה קד של שתייה משבר שוקד.
שן מפרשיה פ"י כולל משן כענין ובמזמור הברחל. מולרין בשבילי הרשות ע"ה שחרד ברבעה שנייה. פ"י שבילין שן
ישות לבני אדם, כלומר אינן מופקדין לרבים אלא יש להן בעלין. אמר רב תפאק השבילין שלנו אפי' טלא קשי ליה
משמיהא ללוקולת כול שן מטר. שן אורי' מלשון ויקסמן בשבילאם. ופסוקא לצדיו הדריםמן משן יתדות הדריםמן.
שן כגון השדות הסמוכות לאל הרים א' יתבחר בורן יתדות הדריםמן, שון כן יונית כרמית במקום פרוט פ"י וזניץ.